مەگەر لە وڵاتی خۆتان خەر نییە؟

نووسەر: عەزیز نەسین

وەرگێڕان: سارۆ خوسرەوی

ناسنامەی پرتووک

مژار : وەرگێڕان چیرۆکەیل ترکی وە سەر زوان کوردی
ناو پرتووک : مەگەر لە وڵات خوەتان خەر نییە؟
نووسەر : عەزیز نەسین
وەرگێڕان : سارۆ خوسرەوی
وێراشتەر : ژیار جەهانفەرد
شێوەکار: موزەفەر نامداری
دیزاین رووبەرگ: فواد گودەرزی
تیراژ : ١٠٠٠
ساڵ چاپ : ٢٧١٣ کوردی
ئێ پرتووکە لە سەر ئەرک و چاودێریێ ماڵپەڕ ژیارکورد چاپ بویە
www.jiyarkurd.com

پێرست

پێشەکی ٥

پێشەڕۆکێگ لە نوسەر ٩

مەگەر لە وڵات خوەتان خەر نییە ١٣

پیاگ خاس ٤١

کام حزب پیرۆز بوو ٦٠

فیل حەمدی چۆن دەسگیر کریا ٧١

پێشەکی

سەدەی بیست و یەکم، سەدەی پێشکەفتن و ئەوزینەی گەلان دنیا و وەتاییەت گەلان نووخوازە. سەدەیگە ک هەر گەلێگ لەئێ سەردەمە ئابدەیت خوەی – ئەوەیش لە هەر بوارێگەو – نەکەی، بێگومان دکەفێتە پەراوێزا و تەنیا ناوێگە لێ – ئەویش لە ناو دیرۆکا – دمینێ.

هەر گەلێگ لە ناو ئێ هەزارەی سێیەمە نیاز وە مدیا و وەزارەتەیل سەروەخوەیێگ دێرێ ک هانێ بدەن وەرەو دنیا مودڕن. بەڵام وەئێ بوونەوە ک هڵایە سەد ساڵ وەرجە ئیسە لە رۆژهەڵات ناڤێن مودڕنیەت رەسیەسە دەس دەسەڵات ناوەندی و نەتەوە و گەلان تر، لە لێ بێبەش مان؛ هەرئەو دەسەڵاتەیل ناوەندخوازە ئڕا ئەوزینەی خوەیان، مدیا و هەر جۆر دەسەڵاتێ ک داشتن ئڕا قازانج خوەیان لە لێیان وە کار بردن و ئەودوای خەڵک ک سەر وە زوان و شێوەزار یان ئایین و ئایینزایگتر بوین، بێبەش کریان؛ ئەڵبەت چۆن لە رۆژهەڵات ناوێن، وەرجە مودڕنیسم، گشتێ گەلان ئێ بەشە لە جوگرافیا، لە دنیای سونەتا ژیانە، لە دوای ئەوەی ک جمشت مودڕنیەت رەسیە دەس ناوەند و زوان دەسەڵاتدار؛ هەرئەو نەتەوەیل بندەستە لە دریژایی سێ چوار دەهە باوەڕمەندی خوەیان لە دەس دان و قەبوول کردن ک شارومەند پلەی دووەمن چۆن وەڕاسی پەڕوپاگەندە وە نەف زوان ناوەند – ئەوەیش لە رێگەی، وەزارەت پەروەردە، زانستگە، رۆژنامە، ئەرتش و...–

کریا و زوان و ئەدەبیات گەلەیل جیا لە ناوەند وە وشەی "مەحەلی" ناوگیر کریان و لە شێوەزار و زوانەیل جیا لە زوان ناوەند ئڕا هەنەک و تولەکی کردن وەکار گریا. نەتەوەیلێگ ک لە پەراوێز و دور لە دەسەڵات ناوەندی ژیان، لە ئاست نزمێگ لە زانست و زانیاری مانەوە و نەتوانین فرەتر خوەیان بناسن؛ گەها یەکێگ لە مدووەیل سەرەکیشێ ئیە بۊد ک وەزارەتەیل و راگەیاندنەیل، وەگشتی لە خزمەت دەسەڵات ناوەندی بۊد و ئیدی گەلان بندەست هیچ دەسەڵاتێگ ئڕا ناسانن دیرۆک، زوان، ئەدەبیات و وەگشتی هەبۊن خوەیان نەداشتوین و لەیوا لە گشت هەڵەڵەیگ بێبەش بوین. بێگومان درێژەدان وە ئێ جۆر مژار بەرفراوانێگ، وەخت فرەیگ دخوازێ، هەر وەئێ بوونەوە ئێ مژارە هیلیمن ئڕا دەمێگتر.

□

وەڕاسی یەکێگ لە مدووەیل بنەمایی و سەرەکیی پێشکەفتن هەر گەلێگ گرێدراو زوان و ئەدەبیاتێیە. گەها ئقتساد قسەی یەکم بکەد و هۆکار پێشکەفتن دەوڵەمەنیی هەر گەل و نەتەوە بوو وەلێ بنەمای فکری هەرئەو ئقتسادە تێدەو وە سەر زوان و ئەدەب ئەو نەتەوە، هەر نەتەوەی ک لە بوار زوانییەو نەتوانێ خوەی لە ژێر دەسەڵات و رکێڤ نەزانی و بێسەوادی قوتار بکەی بێگومان نیەتوانێ لە هیچ مژارێگ تر پێشبکەفێت. هەر گەلێگ ئەگەر لە بوار ئەدەبەو ئەوزینە نەکەێ[1]، نیەتوانێ ئقتسادیشێ

[1] – پیت "ێ"لە کرمانجی خوارین(کەڵهوڕی) واتەی دو پیت دەنگدار"ê" و پیت بێدەنگ "ŷ"ـە. ئەگەر بزوێنەگەی لە سەر پیت بێدەنگەگە بسڕیمنەو واتەگەی لە کار(فعل)ەگان دگۆڕێ،میناک لە کەلهوڕی (تواێ: میخواهد)،(خوەێد: میخورد)،(کەێد: می کند) و... ئیمە ناچار بویمن ئڕا ئەوەی ک گەرد دووەم کەسایەتیی کۆوا لە سەرف کردن تێکەڵ نەود، هەر وەک خوەی وە بزوێنەوە بنۆسیمنەی بەڵام بێجگە لە کارەگان لە بەشەیل تر لاوردیمنەسەی تا ئاخێوەر شێوەزارەیل تر زوان کوردی بتوانن بخوەننەی.

سەقام بگرێ! ئمڕۆیش ئەگەر دوینیمن فەرهەنگێگ سەرکەفتێیە، بێگومان یەکێگ لە رێیەیل سەرکەفتنێ، هۆرشە و فکر تێکۆشەرەیل ئەو ولاتە بۆوە.

□

زوان کوردی وەک زوانێگ لە رۆژهەلات ناڤێن ک سەدەیل فرەیگە ژیان خوەی تێپەڕ دکەێ، تا وە ئمڕۆ دەقەیل فرەیگ وە پێ ئافرینیایە، ئەوەیش وە گشت شێوەزارەیل زوان کوردیەو، وەک: کرمانجی بانێن، کرمانجی ناوێن (سۆرانی) و نزیکەی دو دەهەیشە کرمانجی خوارێن (کەلهوڕی) بەشدار جمشت ئەدەبی بۆە و نوسەرەیل ناوچەیل کرماشان و ئیلامیش پسای سەرقاڵ نوسان وە ئێ شێوەزارەنە بەڵام پرتووکەیلێگ ک تا ئیسە وەئێ شێوەزارە چاپ بۆنە زۆرمیان هەڵبەست کلاسیک و کارەیل فەرهەنگ گەلێری بۆنە، بەختەوەرانە لە ناو ئێ دەهەی دواییە نوسەرەیل ئێ ناوچەیلە رۆ هاوردنەسە تێکستەیلێگ جیا لە هەڵبەست، وەک: چیرۆک، وەگێڕان، زوانناسی، فەلسەفە و... ئەڵبەت بایەس بۆشیمن یەکمین تێکستێگ ک وە شێوەزار کەڵهوری چاپ بۆە، پرتووک پیرۆز "ئنجیل"ـە ک لە ساڵ ١٩٢٦ زایینی لە ئنگلیس چاپ بۆە ک وەداخەو ناو وەگێڕەگەی لە سەرێ نییە. لە ناو ئێ دەهەی دوایینە هەرئەو جۆرەی ک ئاماژە کردیمن بەختەوەرانە نوسەرەیل کورد ئێ ناوچە وە مژارەیل تر، جیا لە شێعر مەیلەوارەو بۆنە و پرتووک و وتارەیل فرەیگ وە پێ ئافراندنە. ئەڵبەت فرەیگ لە نوسەرەگان وە مدوو نەبۆن زانیارییان لە سەر شێوەزار و بنزارەیل زوان کوردی زۆرم دەقەگانێیان رەنگ و بوو ناوچە و شارێگ ک لە ناوێ ژیانە ددەی، گەهایش تا هەفت - هەیشت ساڵ پێش نیاز بۆد ک هەر نوسەرێگ وە بنزار خوەی بنۆسێت تا خەڵکەگەی لە لێ نامۆیی نەکەێ و رۆ بارن وەرەو زوان و

ئەدەبیات خوەیان. بەڵام هلاّیە نزیکەی سێ – چوار ساڵە برێگ لە نوسەرەیل ئیلام و کرماشان، رەسینەسە ئێ ئاکامە ک لە سەر بنەما و چوارچو زوان کوردی کار بکەن و لە وشەیل ناوچەیی و ئەشیرەیی تایبەتی لای خوەیان واز بارن و وە گوورەی شێوەزار ستاندارد کرمانجی خوارین پەخشان بنوسن و هەنگاوێگ بوو وەرەو پەیکەرەی فەرمی زوان کوردی تا ئیسەیشە فرە لە نوسەرەنووخوازاەگان رژ هاوردنەسە یەکسان نوسی و تێکست فرەیگیش هەر وە شێوەزار کرمانجی خوارین ئافرینیایە. بەرێز کاک سارۆیش لە دەرەوەی وڵات وە ئێ ئاکامە رەسییە ک وە گوورەی پەیکەرەی سەرەکیی زوان کوردی بنوسێت و هەر لە ناو ئێ وەگێرانیشێیە وە خاسی دوینیمن ک هەنگاوێگ هەڵگرتێیە. لە ناو ئێ کاریشێیە رەنگ و بوو هیچ ناوچە و هۆزێگ لێ دیار نییە و هەر وەئێ وەرگێرانێیە هەنگاوێگ وەرەو فەرمی کردن زوان کوردی هەڵگرتێیە.

"***مەگەر لە وڵات خوەتان خەر نییە***" لە شاکارەیل عەزیز نەسینە، ک کاک سارۆ گەرد سێ چیرۆک ترا لە هەر ئێ نوسەرە، وەرگێران کردێیە ک وەڕاسی هەم هەڵوژاردن خاسێگ بۆە و هەمیش لە ناو زوان کوردی فرە شیرین دەرهاتنە. باوەر نیەکەم بەردەنگ کورد نە تەنیا گەرد ناوەڕۆکا بەڵکم گەرد وەرگێرانەگەیشیا نامۆیی بکەی. وەرگێر کۆشایە لە چۆزمان و چوارچوو زوان کوردی کەڵک وەبگرێد و وە تایبەت ئیدیوم و پەندەیل ئێ زوانە ئەو کار بوەێد. بێگومان هەر ئێ کارەیلیشە بوونە مدوو ئاشتی بەردەنگەیل کورد وەل ئەدەبیات و زوان خوەیانا...

ژ.ج

٢٧١٣ کوردی

پێشەڕۆک:

عەزیز نەسین کییە؟

عەزیز نەسین نـوسەر گەورەی ترک زوان، ساڵ ١٩١٥ زاییـنی لە شار ئەستەنبۆڵ چەو وە ژیان ڕۆشن کرد. وەئێ بوونەوە ک لەو سەردەمە، بێجگە لە خوەندنگەی نزامی، هیچ خوەندنگەیتر وە پەتی ئڕا منالەیل ژار و دەستەنک لە ترکیە نەبۆ هەر وەی بوونەوە عەزیز نەسین ناچار بۆ بچۆ ئڕا ئەو مەدرەسە و دریژە وە دەرسێ بدەێ.

بەڕێز عەزیز نەسین لە تەمەن ١٧ ساڵانا - واتە ساڵ ١٩٣٧- بوە ئەفسەر ئەرەتش و لە رز نزامی ئەو وڵاتە بەشدار بۆ. زەوق و مەیل عەزیز نەسین وە کار نوسن، ئەوەندە فرە بۆ ک لە ساڵ ١٩٤٤ لە ئەرەتش واز هاورد و وەگشتی سەرقاڵ کار ئەدەبی بۆ. لە ساڵ

١٩٤٦ وە هاوکاری" سەلاحەددین عەلی" نوسەر وە ناوبانگ ترک، گۆڤار "مارکۆ پاشا" بڵاوئەوکرد. عەزیز نەسین فرەجار وەبوونەیٚ نوسان رەخنەگرانەی سیاسییا، کەفتە زندانا؛ لە سەر یەک پەنج ساڵ و شەش مانگ سزای زندان کیشا و ئرِا ماوەی فرەیگ لە ماف نوسین بێبەش کریا. عەزیز نەسین لە ئەو ماوە ئرِا بژیوی ژیان خوەی وە کارەیل رۆژنامەفرۆشی، وێنەگری، دکانداری و کار هوردەفرۆشی خەریک بی و وە نازناوەیل جیاجیا، مژارەیل جیاوازێگ ئرِا رۆژنامە و گۆڤارەگان نوسا.

عەزیز نەسین لە ماوەیٚ کار ئەدەبی و رۆشنبیرییٚ فرەتر لە سەدان چیرۆک، هەشت رۆمان و هەشت شانۆ نوسا و نا لە وەرەسەیٚ گەلەگەیٚ.

بەرهەمەیل ئەدەبی عەزیز نەسین وەرگێرِ بۊنەسە سەر فرەیگ لە زوانەیل گەورەی دنیا و شانۆوەکانیشیٚ لە زۆرم وڵاتەیل دنیایا دەێر گریانە. بەرِێز نەسین فرەجار خەڵات جەهانی بیەسە نسیویٚ، لەوانەیشە توانیم ئامازە بکەیمە خەڵات دو گلە" دارخورمای تەڵا" ک لە داونان چیرۆکنوسەیل جەهان لە وڵات ئیتالیا وە دەسێیان هاورد.

عەزیز نەسین لە شەش تەمۆز ساڵ ١٩٩٥ لە ناوچەی "ئزمیر" وە یەکجارەکی ماڵئاویی لە ژیان کرد.

لە کورتەچیرۆک و رۆمانەیل عەزیز نەسین ک وە ئاسەوار ئەدبیی هەنەک، وە ناوبانگن، وە خاسی ئاماژە کریاسە گیروگرفتەیل کۆمەڵاتی و سیاسی ناو کۆمەڵگە.

کەسایەتییەیل وەناوبانگ و نەخش قارەمانەیل جۆرایجۆر ناو چیرۆکەیل نەسین تا رادەیگ گشت گیرە، ک فرەتر لە نۆسەرەیل تر لە ترکیە، خەڵک خوازیار و لایەنگر بەرهەمەگانێین. جیا لەوانە عەزیز نەسین لە چیرۆکەیل خوەیا هیچدەمێگ چەوپۆشی نەکردێە لە راوهات ژیان چینەیل جیاجیای ناو کۆمەڵگە، بەڵکو لە زۆرم چیرۆکەیلێ باس لە خەڵک زامەتکیش و جفتیار کەێ ک چۆن لە ئاوایەوە پەلکیش کریەن ئرا ئەوەی ک لە شارەیل گەورە کار و زنگانی بکەن.

عەزیز نەسین هیچدەمێگ لە نۆسان چیرۆکەیل خوەیا تەقەلا نەکردێە لە وێنەی کۆمەڵناسێگ ژیان ئاسایی خەڵک شیرۆڤە و تاوتوێ بکەێد، بەڵکو ئامانجی ئەوە بۆە لە رێ قارەمانەیل ناو چیرۆکەگانێیەو خەڵک سەرقاڵ بکەێت و لەو رێ نۆسینەو، رەخنە لە دیاردەیل ناشرین و رەوش نالەبار ناو کۆمەڵگە و دەوڵەت و دەسەڵات بگرێ.

عەزیز نەسین فرەیگ لە داهات ئاسەوارەیل ئەدەبی خوەی دانا ئرا دامەزرانن بنکەی "نەسین"، ئەو بنکە، تایبەتە ئرا خزمەت وە

مناڵەیل دەستەنک و بێکەس. وە گشتی عەزیز نەسین شان وە شان نازم حکمەت، یاشار کەماڵ و ئۆران پامۆک یەکێکە لە گەورەترین نوسەریل ترکیە. وەتایبەت لە بار هەنەک کومێدیەوە یەکێکە لە ناسیاگترین نوسەریل دنیا.

عەزیز نەسین وە کارەیل ئەدەبی خوەیەو خزمەت یەکجار گەورەیگ کرد وە ئەدەبیات و دنیای رۆشنبیری مرۆڤەیل.

سارۆ خوسرەوی - ستکهۆڵم

مەگەر لە وڵات خوەتانا خەر نییە؟

چۆ کەسێگ ک دگانێ ژان بکەێ، دەسێگێ گرتبۆە رورمەتێیەو و دەس ترەکیشێ لە بان سەرێ دانابۆ. ئاجز و پەریشان سەر کردە ناوا و وە ئەغمتاڵییێگەو دەس کردە هاوار و هانا و ناسزایی وەتن:

- تف!... ئابڕۆمان چێ!... بێبەخت و ماڵ کاول بیمن!..

وە سەر و سەکوتێیەو دیار بی، ئایەم خاوەن ئابڕۆگ بوو. هەروەی بوونەوە ئەڵاجەویم هات لە هەڵسوبنیشی و وەتم:

- بفەرما دانیش!

جۆر ئەوەی ک گۆشێ وە قسەگەێ من نەبۆ دواژەێ ئەوکرد:

- ئابڕۆ ئڕامان نەما!

- چە بییە؟

- توای چە بوو خاسە!؟... ئڕا وەتن ناود!...

چیمە ناو فکرا، خەیاڵ کردم تۆش گیچەڵ گەورەیگ بییە...

هەتمەن ئەو گیچەڵە پێوەندی دێرێ گەرد بنەماڵەگەیا. ئڕا ئەوەی ک بارمەی ئەوسەر خوەی و ئارامێ بکەمەو، وە ئەسپاییەو وەتم:

- لە ژیان ئایەمەگان فرەجار کارەسات وەو جۆرە قومیەێ... خاسترە کەمێگ هەوسەڵە بداشتو.

وە قسەیل من هەڵبەزی و فرەتر نارەهەت بی. نووڕستە پێم و وە ئەسپاییەو وەت:

- ژیان وە بێ ئابڕۆیێ وە دەرد چە خوەی!

- چە بییە، چە قومیاگە؟

- چە قومیابو خاسە؟

یەی خەر پیر و مردارەو بی وە ٢٥٠٠ لێرە فرەتنە کابریایگ.

لە پاشخوان[١] قسەگەیا هەڵبەزیم. خەیاڵ کردم ئەو کابرا لێویایە... ئەویش یەی چشت ترسناک... رخم چی و چرچ چێیە ناو دڵما! وە ویانک[٢] ئەوەی ک ژنەگەم بچڕم وەتم:

- قاوە خوەی؟

خوەی قیت کرد و وە پەرۆشێگەو وەت:

- ئیسە وەخت قاوە خواردن نییە. فکرێگ وە ئەو مەسەڵە بکە... ئڕا چە بایەس خەر مردارەوبۆێگ بفرۆشن وە پیاگ نەناس و نامۆوێگ؟

---

١ - paşxwan وەڵام، جواو.

٢ - wiyanik بیانک، بیانوو، بەهانە.

– ولا تا ئیسە من نە خەر سەندمە و نە خەر فرۆشامە، هەر وەی بوونەوە قسەیگ ئڕا وەتن نەیرم!

– منیش جۆر ئیوە مامەڵەی خەر نەکردمە، وەلێ ئەوقەرە ئەقڵم بڕێ کە بزانم خەرێگ ٢٥٠٠ لێرە نیەتیەرزێ!

پرسیم:

– ئیوە مێژگە[1] سەرتان نییە؟!

– ئڕا چە، نا! دیارە مێژێم لە کار کەفتێە! تا ئیسە کەسێگ دییە یا ژنەفتێە خەرێگ بفرۆشییەد وە ٢٥٠٠ لێرە؟

نەزانستم چە پاشخوانێ بدەمەو... وەتم:

– ئەگەر خەرەگە، خەر پیاگ مەسڵەگی[2] بوو!... ئڕا چە نە.

– برا! تویش پسای دەریوەری ئۆشی! کەی خەر توانێ پیاگ مەسڵەگ بوو! ئەگەر بوەتای، کەم ئمرە یان زیرەکە ئەوە تشتێگتر بۆ، ئایەم ئاگرەکەوڵەو نەبۆ... ئەما ئەوە تەنیا پیرەخەرێگ داماو و دەرمەنە بۆ.

من وەڕاسی ئەڵاجەوییم هات، لە لێ پرسیم:

– وەو جۆرەی ک تو باسێ کەید داستانەگەێ فرە ئەڵاجەوییە. چۆن سڵاوئنگار[3] دانە خوەیان ئەو کارە بکەن؟

---

[1] - mêjig مێژی. مێشک.

٢ - mesĺeg ڕێزدار و خاس، بامەرام.

[3] - siĺawingar ئزن، ئجازە، ئنگار.

منیش هاتمە باس ئەوە ئڕات بکەم. ماوەیگ وەرجە ئیسە، لەلایەن دەسەڵاتەوە ئڕا دیین دەورەیگ چێم ئڕا ئەمریکا. لەورە گەرد پرفسۆرێگ ئەمریکاییا ئاشناوە بیم. ئەو وە گەردما فرە خاس هەڵس بنیش کرد و لەو ماوەیا، وەخاسی خزمەتە پێم کرد. لە شوون تەمام بین دەورەگەم، گلەوخواردم ئڕا وڵات و هەر چەن مانگێگ جارێگ نامەیگ ئڕا یەکتران نوسایمن و لە هاڵ و هەواڵ یەکترەکی ئاگادارەو بۆمن.

مانگێگ وەرجە ئیسە نوسابۆ، خوازێ باێد ئڕا ئێرە و دو سێ هەفتە لە ئێرە بمینێدەو و لەسەر گلێم و قالی ئیمە زانیاری فرەتر وە دەس بارێ و پرتووکێگ لە سەر هونەر نەتەوەییمان بنۆسێت.

داوا لە لیم کردبۆ سەرهەساوێ بکەم، جما[١] وە پێم کرێت یاریکاریێ بدەم یان نە. وە پێ ئبلاق کردم:

- ک وە دڵخوەشیەو یاریکاریێ دەم و هەرچێگ دڵێ بخوازێ ئڕای وە پەرتخ رەسنم. ناونیشان ماڵ و ژمارە تلیفون خوەم ئڕای کل کردم، تا دەمێ ک هات ئەڕا ئێرە سەرهەساوم بکەێد. سێ رۆژ وەرجە ئیسە لە ناو هوتێلێکەو زەنگ دا پێم. وە پەلەپەل خوەم رەسانمە لایا. وە دیین من فرە کەیفخوەش بی. لە شوون سڵام و هەواڵپرسی جانتای گەورەیگ هێز دا و هاوردەی. لە وەختێگا وە رق خوەش و رەفتار منالانە، دەر جانتایەگەی کردەو، وەت:

---

[١] - cima ئایا. (لە کرمانجی "چما" دبێژن).

- نازانی چەنێگ چشت تەرک و ئەتیقەی بایەخدار سەندمە. لە هیچ موزەخانەیگ لە وێنەیان نییە!

چەوەیلم وەگشتی زاقەو کردم تا بزانم چۆنە تەڵا، یا چشت تەرک و بایەخدارێ سەندێیە ک خوازێ نیشانم بدەێتەێ. یەێ تورەکە وە گەرد یەی گڵێم بۆچک و یەی جفت جووراو خوری ڕەنگ کریاگا لە ناو جانتایەگەی هاوردەودەر و لە وەر دەسم دایناو وەت:

- ئەو گڵێمە فرە قیمەتییە. لانکەم وە سێ هەزار دۆلار چوودە فرۆش!

من ئەوە لە یەی پیاگ دەیشتەکی وە سی دۆلار سەندمەسەێ. یەی قالیچەی کاڵەو بۆ نیشانم دا ک لە سەر یەک سێ قولانج پان و پەنج قولانج دریژ بۆ. وە نەزەر من ئەرزشت یەی دۆلار نەیاشت. پرسیار کردم:

- ئەو فەرشە چەنێگ تیەرزێد؟

هەر سانتیمتر ئەو فەرشە هەشتا گرێیە. ئایەم تەنیا توانێ بۆشی ئەوە شاکار سەنعەتی فەرش چنینە!

جناب پڕفسۆر ئەوقەرە وە خاسی و مەیلگەرمی باس لە سفەت و فایدەی ئەو فەرشە کرد، هەر وەتی لە مەدرەسە دانیشتێیە و پسای یەی مەسەڵەی گران زانستی ئڕا مناڵەمەدرەسەیەگانێ شی ئەوکەێد.

- بەڵێ کاکە گیان ئەوە یەی شاکار گەورە و بێوێنەس لە سەنعەت. تەنیا یەی دانە فەرش هەسەی ک لە هەر سانتیمترییێگێ

سەد گرێ بداشتق، بەڵام دیار نییە ک ئەوە ها لە کوورەی ئێ دنیا! لە شوونێ یەی هەگوە[١] دەرهاورد و وە خوەشڵەخوەشی وەت:

– لانکەمەگەێ ئەرزش پەنج هەزار دۆلار دێرێ، من تەنیا وە دە دۆلار سەندمەسەی...

لە لێ پرسیم:

– ئەو چشتەیل قیمەتیە ئەڕا لەیوا وە هەرزان کەفتنەسە دەست؟

لە پاشخوانا وەت:

– چڵ ساڵە، لەو کارە تاقیکردنەوە ئەنجام دەم. زانم وە چ شێوەیگ گەرد خەڵکەیل نیشەجێ ئاوایی مامەڵە بکەم!

لە شوونێ باس برێگ راوهات و وەسەرهات، زیرەکانەی ژیان خوەی ئڕام کرد. واقم پەڕی و چشتی ئەوڕەسیم ک وە تولبڕی و کڵاوچیەری بیەسە خاوەن کۆلیکسون فرە گەورەیگ گڵێم و قالی و چشتەیل دیرۆکی. داوا لەلیم کرد تا گەرد خوەما بووەمەی ئڕا ئاوایەیل دور دەست، بەشکەم برێگ گڵێم و قالی پڕبایەخ بسێنێت.

سەربار ئەوەی ک خوەم کار داشتم و وەخت گەردیان نەیاشتم، وە گەردییا چێم. چەن دانەیگ گڵێم و قالی و هەگۆوە سەند. بەڵام هیچ کامیان مەیلێ رازی نەکرد. ئەو مینەی چشتێگ کرد ک بێوێنە بوو.

تەقیایمنە ئاواییگا، شوونەوار وەرجە سەردەم لە دڵگ بین "عیسا"، لە ناوێ دوینیابۆنەو. دو گروپ ئەتیقەناس ئاڵمانی و

---

[١] - hegwe خورجین.

ئەمریکایی لەورە بۆن. ئەو دو گروپە سەرقاڵ هەڵکەندن زەوی بۆن و زەوییەکان ژێربان کردن و چیا و بەرزاییەکان جۆر پەمێ شییەوکردبۆن.

چادر ئەو گروپەیلە لەو خوارەو دیار بۆ. چادرەکانیان پڕ بی لە خەزگان، کاسە و کوچەڵە، سینی، شەمدان، پەیکەرە و کۆزە، هەر وەتیای یەی ریزە دوکان ئەتیقەخانەس.

بەرپرس گروپەکان قسە ئڕامان کرد و وەت:

- شوونەوار ژیار و شارستانیەت وەرین هەتا ئەی سەردەم هاوچەرخە لە ژێر ئەو زەوییەیلە دوینیانەسەو. ئەوان دیوار کۆشک و گۆڕ قەدیمی و چشتەیل تر ک پەیایان کردبۆن، نیشانمان دان. باس لە کارەیل خوەیان ئڕامان کردن. فرە لە کارەیل خوەیان ڕازی بین. بەڵام گلەیی داشتن لە دەس ئەو گەشتیارەیلە ک لە وڵاتەیل لایە و خاوارەوە هاتیان ئڕا ئەو شوونە.

وەتن:

- ئەوان زۆرم وەخت گیچەڵ ئڕا ئیمە ساز کەن.

لە دڵ خوەمەو وەتم:" مێوان، خوەشێ لە مێوان نەهات و خاون ماڵ لە هەر دوکیان".

وەختێگ لە لای ئەوان چیمن، ئڕام کەفتەودەر ک ڕاس ئۆشن چۆن هەر چەن کیلومترێگ جارێگ سەرمان تەقێتە خاوارەیگا ک ئڕا سەندن ئەتیقە هاتبۆن ئڕا ئەو ناوە و مینەی خەڵکەیل نیشەجێ ئاوای کردیان تا ئەتیقەی هەرزانوای لە لێیان بسێنن!

خەڵک ئاوایەیل ئەو شوونە سەنیارەیل خوەیان خاس ناسن. هەر یەک لە ئەوان چەن دەنکێگ کۆزەی شکیاگ، دەوری تلیشیاگ ژێر خوڵ، تەنەکە، ئاسن و لۆلە گرتبۆنە باوش و سەر تا پای جادەگە کردبۆنە دوکان ئەتیقەفرۆشی. وەگەرد گەشتیارەیل مامەڵە و چەقپەڵ کردیان. قسەی ئەوان هەر پەنج دۆلار و دە دۆلار بی. لە وەرخوەمەو وەتم: من تازە تا ئێرە هاتمە ئڕا چە چشتێگ نەسێنم. دۆت بۆچکەڵەی پاپەتییێگ یەی کۆزەی شکیاگ نەخشین وەپێ بۆ. کوڕەبۆچکەڵەیگیش ک لە لای ئەو وسیابۆ، یەی کوچک گەورە و کەو وە دەسێیەو بۆ. چێم ئڕا لایان و وەتم:

- کوڕ خاس ئەو کوچگ کەوە فرۆشیدەی؟

دۆتەگە کۆزە شکیاگەی خوەی وە دە دۆلار داو و کوڕەکەیش ئڕا کوچکەگەی داوای پانزە دۆلار کرد!

من هیچ کام لە جنسەکان نەناسیم و قیمەتەگەیانیش ئڕام ڕۆشن نەوی. ئڕا ئەوەیگە وە قیمەت هەرزان بسێنمەیان وەتم:

- فرە گرانە!

دۆت و کوڕەگە، جۆر ئایەم گەورە و فرەزان دەسکردنە مزنەێ قیمەت چشتەگان.

کوڕەگە وەت:

- کی ئۆشی گرانە؟ ئڕا ئەودیین ئەوانە کارگەرێگ ماوەی دە رۆژ سەرقاڵ بییە!

دۆتەگەیش قسەی براگەی بڕی و وەت:

- ئەوانە پەنج گەز لە ژێر زەوی بینە و هەڵەوگەردیەن ئڕا سەردەم وەر لە داڵگ بین حەزرەت عیسا.

خوازیم پەیکەرەکە بسێنم، بەڵام پرفسۆر رازی نەبۆ و وەت:

- ئەوانە ئەرزش ئەو قیمەتە نەیرن.

دۆت و کوڕەگە خوەشێیان لە قسەی پڕفسۆر نەهات. هەر وەئێ بوونەوە چەن خراو سووک و سادە دانە داڵگ و باوگێ. وە خوەشیەو پرفسۆر سەر لە قسەیل ئەوان دەرنەکرد. ئەنا وەگشتی ئابڕۆمان لای خەڵکەیل خاوارە چیاد.

لە شوونێیا ئڕام ڕۆشنەو بی ک پڕفسۆر قسەگەی هساوی بۆ!

خەڵک نیشتەجێ ئەو مەڵبەندە دەس لە کار کیشابۆن و خەریک کار ئەتیقە فرۆشتن بین. ئەویش چ ئەتیقەیگ، گشتیان دەس‌ساز خوەیان بین ک لە جێگەێ ئەتیقەی قەدیمی و دیرۆکی ژێر زەوی فرۆشتنەی گەشتیارەیل. برێگ لە نشینەیل ئاوایی ئەوەندە لە کارەیل خوەیان کارناس و لێزان بین ک کڵاو نیانە سەر ئەتیقەناسەیل خاوەن ئەزموون.

من نازانم یەکێگ وە دەیشتەکییەیل وە چ دەرمانێگ، یەی سەگ وشکەوکریاگ وە ناو سەگ مۆمیایی قەڕنەیل وەرین دروس کردبۆ، فرۆشادەێ یەێ پیاگ بێگانە!!!.

خەیاڵ کەین ئەو کارەیلە سادە و ئاسانن و وە گشت کەسێک جێوەجێ کرێ؟

نە!... باوەڕ بکەن لە دروس کردن بومب ئەتۆمیش سەخترن.

چۆنکە هەر هیچ نەوێ تەجروبەی ئەتۆم بەستەگەی دێرێ وە یەی ئەسڵ تێئوری و زانستی. بەڵام ئەو کارەیلە وە گەرد هیچ داتەکێگا[١] جۆر دەرناتێن.

ئەوە کردوەیلە وە بێ ئەزموون کارەیل وەرین، دەرئەنجام توانایی و ئەقڵ و هۆش گەل ئیمە دەرخەێد، کە وەداخەوە هۆرشە و کارایی هاووڵاتییەیل ئیمە لە ڕێیەیل خوار و خیچ وە خەسار چوو.

جیبەکەمان سەیوەت[٢] سەیوەت چیاد و هەوایش فرە گەرم بی، پرفسۆر هەر پسای باس لە زیرەکی خەڵکەیل نشینەجێ ئاوایی کردیا و بڕێگ جاریش وە دەنگ بەرز خەنستیا.

لە ناو رێ دو سێ دانە دار و کانی سەرنجمان کیشان ئڕا لای خوەیان. داوەزیمن تا لە ژێر سارۆکی دارەگان نان بخوەیمن.

یەی پیاگ ئاوایینشین دەم و چەوێ لە ئاو کانییەگە شوردیا و لە خواروە خەرەگەی خەریک ئاو خواردن بی. گەرد پیاگە پیرەگە هەواڵپرسی کردم و وەتم:

– کاکە گیان ئاوەگە لێخن مەکە، ئیمەیش توایم ئاو بخوەیمن.

کابرا وە بێ ئەوەی ک پاشخوانم بدەیتوە، هەڵسا و هەوسار خەرەگەی گرت و کیشایەی تا لە ئاوەگە دوری بخەێتەوە، بەڵام خەرەگەی مل وە پێ نەدا و سڵم کرد!

---

[١] - datek قانوون.

[٢] - seywet ئارام، یەواش.

ئیسفایگێ گرتم. پڕفسۆر، چەوێگی بیەسە چوار چەو و نووڕێتە خەرەگەی کابرا. پرسیار کردم:

– تماشای چە کەید؟ هەر ویشی خەر وە چەو نەیدە!

لە وەختێگا پڕفسۆر چەو لە سەر خەرەگە هەڵنەگرد و شەوق و مەیل خوەشی لە روومەتی واری جواوم داوە:

– جل ئەو خەرە یەی ئەتیقەی بێوێنەس و سەد هەزار دۆلار ئەرزشتێیە.

– قیمەتێ...

نووڕستمە خەرەگەوە. تماشا کردم یە جل قەدیمی و خەڕگین ها لە بان کۆپانەگەی. ئەگەر وە پەتی بیاتایەی من، هەر ئەوژێرێ نەچێم!

وە ئەڵاجەویەوێگەو پرسیم:

– مەنزوورتان ئەو جل پێسەسە؟

وە خەنینێگەو وەت:

– ئەرێ مەنزوورم ئەو سەر جلەسە. چشتێگ لەیوا وەی خاسییە لە هیچ کوورە وە گیرت ناکەفێ. ئەو جلە ئەرزش هەرچێگ چشتە دێرێ!

– دەی خاسە ئەگەر زانی وەو جۆرەسە ئڕا چە وسایدە، ناو خودا لە لێ بار!

دەسوەجێ رەنگ رۊ ئاڵشت بۊ و وە جدیێگەو وەت:

– مەگەر کرێ وەگەرد ئەو دەیشتەکیەیلا قسە بکەید! هەر وە ماز یەک دەم واکردی، زانن "ئاگریان لە کام کوانێ سزیەد" و ئەگەر قیمەت خوێن باوگ خوەدیش بدەیتە پێیان رازی ناون.

بایەس چە بکەیم؟

تو کەمێگ وە قسە کردن بخەڵەتنەی با منیش وە خاسی تماشای جلەکە بکەم. ئەگەر مزەنەگەم ڕاست بوو، بایەس وە هەر جۆرێگ بییە لە دەسێ دەرێباریم. چۆنکە لە رێ راس و دروسەو ناتوانیم مامەڵە وەگەردێیا بکەیمن.

وە لەونێگ خوەم نیشان دام کە خەریکم یاری کابرای دەیشتەکی دەم. چێم وەرەو لای تا خەرەگەی لە ئاوەگە بکیشێتەودەر. پڕفسۆریش دەس گرتە کولۆک خەرەگەوە و پاڵ ناپێوە تا مزنەێ جلەگەی بگرێت.

ئڕا ئەوەی ک کابرای دەیشتەکی لە مەسەڵەگە نەڕەسێدەو، دەس کردمە قسە کردن وە گەردایيا و پرسیم:

– تو ویشی چ بەرهەمێگ لەی ناوچەیلە وە ئەمەڵ تێ؟

وە پەژارەوە جواوم داوە:

– هیچ!

– ئاخر چۆن هیچ!

وە خزمەتتان ئەرز کردم هیچ!

کابرا فرە وە جدی تواست من لە کۆڵ خوەی بکەیدەو . بەڵام من لە کۆڵی نەویمەو و وەتم:

نە گەنم، نە جۆوە و نە دانە وێڵە؟

هیچ چشتێگ.

پرفسۆر هەر وە ئەو جۆرە خەریک ئەزمایشت و مزنە گرتن جل خەرەگە بۆ. من بایەس فرەتر پیاگەکە بخەڵەتنم و سەر بنەمە سەرێ. پرسیم:

– ئەی ئەگەر وەوجۆرەسە نیشەجیەیل ئاوایی چۆن ژیەن؟

لە رێ ئەتیقە فرۆشیەو! مەردم گوڵسوو تا سەرشەو وە بێڵ و قوڵنگ، کوی و کاڵگەکان ژێرزەوەرد کەن و مینەی ئەتیقە کەن. لە شوونێیا یەی هەناسەیەک هەڵکیشا و دریژە دا وە قسەیلێ و وەت:

– خودا ئەو بێگانە و لایەیلە کوور و زەلیل بکەی. ئەوان، ئیمە بێچارە کردن، لە ئەو رۆژەوە ک پایان لە ئێ وڵات ئیمە کریاسەو، گشت کەسێگ لە کار و کاسبی هەڵاڵ دورەو خستنە!

وەتم:

– ئڕا چە ئەو کارە هەرامە؟ ئەوان ئەتیقەکان لە ژێر زەوی پەیا کەن و وە پارەێ خاسێگ فرۆشنەی بێگانەیل.

خودا وە دیار سەرتەو بوو، هەوەست ها کوورە. چ ئەتیقەیگ! لە ئێ مەڵبەندە شەش ئاوایی هەس، سەر بکیشینە هەر ماڵێگ هیچ جۆرە کەلوپەل و راخەر دڕیاگێ وە چەو ناوینی. نە کۆزەیگ نە دەفرێگ و نە هیچ چشت ترەک.

– ئەڕا چە؟

– ئڕا چە نەیرێ... گشتێ فرۆشتنە وە ئەو بێگانەیلە.

– بێگانەکان دەفر و دوڵە و کۆزەی شکیاگ و راخەر کونەو و دڕیاگ ئڕا چەیانە؟

– ئەوان هەرلەیوا وە پێیان نافرۆشنەی، یەکمجار خەنەیانە ژێر خوڵ تا ژەنگ هەڵتێرن.

– نازانم وە چ دەرمانێگ و چۆن لە وێنەی شوونەوارەیل دیرۆکی دەریان تێرن و لە شوونێیا وە قیمەت ئەتیقەی ژێر خاک فرۆشنەیان وە بێگانەیل. خەڵک ئیمە وەگشتی گۆڕیانە. گەورە و بۆچکەڵە، دۆت و کوڕ، ژن و پیاگ وە شەو و وە رۆژ خەریک ئەوەنە کڵاو بنەنە سەر بێگانەکان.

– چەن رۆژ وەرجە ئیسە یەی کوڕە بۆچکەڵە رەخت و هەوسار خەرەگەی من هەڵگرتبۆ تا لە جیاتی ئەتیقە بفرۆشێتەی، گرتمەی لە مشتێ هەڵیپڕۆچکانم. ئەوان لە ناڵ خەر مەداڵ و پارەی قەدیمی ساز کەن. دۆتەیل ئیمە ناتوان شو بکەن و سەروسامان بدەنە ژیان خوەیان. گشتیان بینەسە ئەتیقەناس و ئەتیقەفرۆش.

– بۆشە پێم بزانم، کوورەی ئەو کارەیلە خاس و دروسن؟

– یەی رۆژ ناڕاسیەگان ئاشکرا بوون و لاف لە سەر یەتیم هەڵدریەدەو.

– وە نەزەرت ئەو وەخت بێگانەکان چە وەپێمان ئۆشن! ئەو رۆژە دی ئابڕۆ ئڕا نەتەوەێ ئیمە نامێنێت. کار ئەتیقە فرۆشتن تەمام بوود و ئەو کەسەیلە ک لە کار خوەیان واز هاوردنە و کشتوکاڵ وەجی هیشتنە، ڕۆشنە چە وەسەریان تێت، یا دەس کەنە گەیایی کردن یا وە

دز دەرچن. ئەو وەختە هەرگز ناتوانیم جاری ترەک سەروسامان بیەیمنە ژیان خوەمانا. هەر وە ئێ خاترە من فرەتر لە ئزرائیل خوەشم وە چارەی بێگانەکان ناتێ.

ئەوان بینەسە بایس بەدبەختی و بێچارەگی مەردم وڵات ئیمە!

پڕفسور کار خوەی تەمام کردبۆ، هات ئڕا لای من و پرسی:

- کابرا ئۆشی چە؟

گوڵوژنێگ لە قسەیل ئەو ئڕا پڕفسور تاریف کردم. وەپێ ناخوەش نەوی ، بسکەخەنەیگ کرد و وەت:

- خاسە با دەق دڵ خوەی خالی بکەێت، ئیمە بایەس وە هەر لەونێگ بیە ئەو جلە لە دەسی دەرباریم.

پرسیم:

- ئەرزشت زامەتەگە دێرێ؟

فرەی فراوان... من سی ساڵە لە بەش ئاسەوارناسی کار کەم، تا ئیسە چشتێگ لەیوا نەدیمە.

لە هەر سانتیمترێگێ ١٢٠ گرێ هەس، ک توانم بۆشم ئەوە لەی دنیا بێوێنەس!

ئیسە بایەس چە بکەیم؟

من یەی رێ شک بەم. بەڵام جارێ لە لێ بپرس و بزان چ جۆرە ئەتیقەیگ دێرێ؟

پیاگە پیرەگە جۆر ئەوەی ک بنکول لە قسەیل ئیمە بڕەسێدەو نووڕستە دەم پڕفسۆر و گۆش تەکان لە قسەیل ئیمە.

پرسی:

- ئیوە لەو جۆرە ئەتیقەیلە دێرین؟

وە دەنگ بەرز خەنی و وەت:

- کوڕ خاس! خودا ئەو نانە نەکەێدە نسیو من. ئایەم وە ورسگ بمرێ خاسترە لەوەسە نامووس وڵاتەگەی خوەی بفرۆشێدە بێگانەیل! وە گشتی تەمام کار ئەو ئەتیقە فرۆشەیلە پڕە لە تەڵەکەبازی.

قسەکانێ ئڕا پرفسۆر باس کردم، ئەو وەت:"لە لێ بپرس، چۆن بژیوی ژیان خوەیان دەرتێرن؟"

لە لێ پرسیم:

- ئەگەر ئەو جۆرەسە ئیوە لە چ رێگەو پارە وە دەس تێرین؟

- من کاسبی کەم، بزگیرم و مامەڵەی پەس و پۆڵە کەم.

پڕفسۆر وە ژنەفتن ئەو قسە فرە کەیفخوەش بۆ و وەت:

- بار ئیمە فرە سووک کرد. بێگومان خەرەگەیش فرۆشید، بەڵام بایەس شک نەکەێ و مرام ئیمە ئڕای ئاشکرا نەوێ!

لە کابرای دەیشتەکی پرسیم:

- رۆژانە چەن گلە خەر و هەیوان ترەک سنێی و فرۆشێ؟

وە خەنینێگەو وەت:

- لە ناو هەفتەیگ نارەسیدە یەک دو دەنکا.

نەف خەرێگ چەنێگە ک ئیوە بتوانین وەپێ زنەیی بکەین؟

جواو ئەو پرسیارە پێوەندی دێرێ وە فەسڵەیل و موشتەریەکان.
برێ جار سێ چوار مانگ سفتە ناکەیم. برێ جاریش لە ناو یەی رۆژا پەنج خەر فرۆشم...رووزی ئنسان چە بوود رەسێ!.

ئەمریکایەگە تواست قسەیل کابرا لە سیر تا پیاز ئرای تاریف بکەم.

وەختێگ ک قسەیلم تەمام بی، وەت:

- دیارە پیاگ سادە و نەزانێگە. بەڵام ئیمە بایەس وە پارێزەو مامەڵە وە گەردێیا بکەیمن. بایەس نەخشەی خاسێگ ئرای داڕێژ بکەیم

- چۆن؟

- بەڵی... ئەگەر ئیمە بتوایم تەنیا جل خەرەگە لە لێ بسێنیم، کەفێتە گومانا... بایەس خەرەگەی بسێنیم و لە شوون ئەوەی ک چەن هەنگاوێگ چیمن جلەگە لە کۆڵ خەرەگە بکەیمەو و لەو دەیشە وەرەلای بکەیمن. تو ئیسە لە لێ بپرس، خەرەگەی وە چەنێگ فرۆشیت!

کابرای دەیشتەکی هاتە وەروە و پرسی:

- ئەو کابرای بێدینە ئۆشی چە هەر" فانگ و فونگیە" .

کورە هیچ ناویشێ، خەرگەی تو دڵێ گرتێیە و توای لە لید بسێنیتەی...

کابرا بۆڵەیگە لێ هەڵسا و لە شوونێیا وەت:

- هەیف... وەڕاسی دەرکەفت ئەو کابرا فرە خەرفامە! نەکا هەنەکە پێم بکەیٚ؟

- ئەو خەر من ئڕا چەیە؟

- تو چە توایدِ. مەگەر بێجگە لە پۆل خەرەگەت چشتێگتر توای؟

کابری دەیشتەکی گرێگ سەور کرد و لە شوونێیا پرسی:

- ئەو کابرا، سەر وە کام نەتەوەس؟

- ئەمریکاییە.

- مەگەر لە وڵات خوەیان خەر نییە؟

- کاکە گیان ئەوە تو خێرتە، ئڕا چە مامەڵەی ئابوری وە گەرد سیاسەتا ئاویتار کەید. تو توای خەرەگەت بفرۆشی و ئەویش توایٚد لە لید بسێنیتەی، ئەی دی ئڕا چە بار یاو رسیت[1]؟

- نە کاکە! ئەو خەرە وە دەرد ئەو کابرا ناخوەی.

- ئڕا چە؟

- ئەو خەرە پیر و کەفتێیە!

قسەکانیٚ ئڕا پرفسۆر تاریف کردم، فرە کەیفخوەش بۆ و وەت:

- وە ئەوجۆرە دیارە وە هەرزان فرۆشیتەی پێمان!

- قیمەتەگەی بپرس و زۆ وە گەردێیا بوڕوەی.

وەتمە کابرای دەیشتەکی:

---

[1] - bari yaw risîn ئیدیوومێگە لە زوان کوردی واتەیٚ: قسەیٚ مفت و بێخود دەیٚ.

- قەی ناکەیٚ، ئەو توایٚ بسێنیتەی.

- نا! گیانەگەم خەجاڵەتییە، وەختای هەوگلێوە بوو[١] ئڕا وڵات خوەی ناسزای وەپێمان کەن و ئابڕۆ ئڕامان ناهیلن.

- خەڵک دەیشت، ئنسانەیل پاک و دروستکارن. بۆشە پیٚ، وە خاتر ئەوەی ک نییەتیٚ پاکە، ئامادەم پارەی خاسێگ بێیەمە پیٚ.

وەتمە کابرای دەیشتەکی:

- کابرای ئەمریکایی ئامادەسە و هیچ موشکڵێگ نەێریٚ.

- نا...! ئەو نافامیٚ. دەنا ئەو خەرە زامدارە و وە دەرد ئەو نیەخوەیٚ.

- کاکە گیان تو کارت چەس! پۆل مفت دێری و دڵیٚ قرچیٚ خەرەگەت بسێیٚ، ئەی دی ئڕا چە ئەوقەرە لە سەریٚ چید؟

- لانەت لە ئایەم قەڵبەزەن. ئاخر ئەو خەرە پیر و پەککەفتێیە ئڕا چەیە و توایٚ چە وە گەردێیا بکەێت؟

گیانەگەم تو مەلایت یان خەرفرۆش؟ تو پارەی خوەد وەرگریت، چە توای لەو کارەیلە؟ ئەریٚ توام بزانم خەرەگەت وە چەن فرۆشی تا بووڕیمەوەی؟

پیاگەکە سای سەریٚ خستەوخوار و وە شەرمێگەو وەت:

- ولا پیاگ سەر لە کار ئەو ئەمریکایەیلە دەرناکەیٚ، لە لیٚ پرسیار بکە:

---

[١] - hewgilêwe bû گل بخوەێتوە، بگەڕێتەوە، بایێتەوە، هەڵوەگەردیٚ.

- له ولّات خوەیان خەر نییه؟ ئڕا چه ناچوو له ئەوره خەر بسێنێت؟

قسەکەی ئڕا پڕفسۆر هەڵگەردان کردم. وەت:

- بۆشه پیَ له ولّات من خەر فرەس، بەڵام له وێنەی خەرەگەی ئەو گیر ناتیَ.

دەیشتەکییەگه خوەی قیت کرد و وەت:

- فره خاسه، من بنکول ئەیبەکان ئەو خەره وەتمه پێتان، سوو نەچیت له پشت سەر ئیمه قسەی سووک بکەی!... من له مامەڵەیگ لەیوا رازی نیم. بەڵام وه خاتر ئەوەی ک خوەشم ناتیَ دڵیَ بشکنم و مێوان ئیمەس قەی ناکەیَ هیچ ناویشم.

له باوەت ئەوەی ک له سەر مامەڵەی خەرەگه رێک کەفتن. پڕفسۆر له خوەشییا پای بان زەوی نەگرت و وه دومیَ گردەکان شکان و هاته هەڵبەز دابەز.

پرسیم:

- چەنێگ خاسه بێیەیمه پێت؟

- وه خاتر ئیوه پەنج هەزار لێره!

- وەتی چه؟ مەگەر لێویایته، خاسترین ئەسپ عەرەبی لەئیَ ولّاته وه سیَ چوار هەزار لێرس. هەرکەس ئڕا خوەیه؟

کابرای دەیشتەکی وه ئەسپایی جواو داوه و وەت:

- ئەگەر زانی وەو جۆرەسه، خەر من ئڕا چەتانه، بچن ئەسب عەرەبی بسێنن.!

وە پڕفسۆرە ئەمریکایەگە وەتم:

- داوای پەنج هەزار لیرە کەێ. لە ناکاوا قنچ بیەو و وەت:

- نەوەتم، ئەگەر بتوای چشتێگ لەوانە بسێنی لەیوا وەلتا هەڵس بنیش کەن. ئیسە چە بکەیم. دیارە نرخەگەی فرە گرانە. بەڵام ترسم ئەگەر ئیمە وە ئەو نرخە رازی بۆمن، دەبە بیەێتە لێمان و خوەی وە سەرمانا هەڵکیشی، خاسترە فرەتر سەربنەیمە سەرێ.

وە کابرا وەتم:

- کاکە گیان راسییەگەی بۆشە پێمان، خەرەگەت وە چەنێ سەندیتە؟

- من ئنسان درۆزنیگ نییم. ئەوە راسیەگەی بی پێتان وەتم، چۆنکە پووس ئەو خەرە پەنج لێرە تیەرزێ و هەر ئەوقەرە دامەسە پێ، بەڵام ئرا خوەی هیچ قیمەتێگ نەیرێ و ئیمرۆژ توپێ و کەوڵێ کەنم و چەرمە لێ سازم.

وە ئەڵاجەوییێگەو وەتمە پێ:

- ویشن ئنسان نیمەی ئێمانە! ئیوە چ جۆر مسەڵمانێگین ک خەرێگ وە پەنج لێرە سەندیتە، چۆن توای بفرۆشیتەی پەنج هەزار لێرە؟!

کابرای دەیشتەکی لە سەر خوەی پاشخوانێ داوە و وەت:

- کاکە گیان واز لەو شەڕەشەقە بار، من هیچ وەخت ناتوام خەرەگەم بفرۆشم. ئیوە ئڕا چە ئەوقەرە لە سەرێ چین و دەس لە کۆڵم هەڵناگرین.

- وەتم" پیرە" وەتین قەی ناکەێ. ویشم: وە دەرد ئیوە ناخوەێت واز ناتێرین. راسی خاس بی هاتەوهۆرم، قول دواییینیشێ شەلە...

- تماشای کردیتە؟ ئیوە ک ئیسە وە هیچ لەونێگ دەس لە سەندن ئێ خەرە هەڵناگرین، ئرا من بیەسە جێ گومان. گەها[١] رازێگ لە پشت ئێ خەرە بوو، ک ئەو کابرای بێگانەی بێدین و ئێمانە بزانێ چەس، هەر وەی خاترە ئامادەس سەربار تەمام ئەیبەگانێ بسێنیدەێ. با فرە لە سەرێ نەچیمن و منەت نەنەمە سەرتان، قسەیەک کردمە و تەمام، خێر لە لێ بوینین.

وە پڕفسۆر وەتم:

- کەمتر نایەیتەێ، پارەگەی بێیە پێ، بابچیم و لە دەسێ قوتارمان بوو.

پڕفسۆر وە خێرایی لە بەرابەر قسەگەم وسا و وەت:

-نە کاکە گیان! چە بیمە پێ، خەیاڵ کەیت ئەو دەیشتەکییەیلە تەماهیان هەد و هەساو دێرێ. پەنج هەزار لێرەیش بێیەمە پێ، دەسخڕەمان کەێت و ئۆشی: دە هەزار لێرە...

- ئەی خاس! تو ویشی چە بکەیم؟

-سەر بنە سەرێ.

- هیچ قازانجێگ نەیرێ.

---

[١] - geha گاهەس، شایەد.

- بەو تا وە جۆریگ خوەمان نیشان بێیەیم ک لە سەندنێ پەشیمانەو بویمنە.

- فکر خاسێگە، وەختایگ بزانێ، ئیمە چیمن گلمان دەیتەو.

هەر وە ئەو خاترە تەقالا کردیم هەڵس بنیشمان خوەزاییی[١] بوو، خودائافزی لە لێ کردیم.

من وەتم:

- خاس، ئڕامان دەرکەفت نەتواستی بفرۆشیتەی. خوەت وەکیلی، بنیشە خوەش!

تماشا کردیم کابرای دەیشتەکی هیچ وە رۆ خوەیا نەهاورد. چیین ئیمە ئڕای هیچ کاریگەرییێگ نەیاشت. لە وەختیگا تواستیم بکەفیمە رێ، وەتم:

لەقە لە بەخت خوەت مەیە. بێجگە لەو بێگانەی شێتە، کەسێگتر هازر ناوت وە ئەو نرخە خەرەگەت بسێنێ.

کابرای دەیشتەکی لە سەر خوەیەو و وە ئەسپایی وەت:

- رووزی و هەواڵەی ئنسان هەرچێگ بوو، هەر ئەوەسە!..

دو سێ هەنگاو چیمن... نوورِستیم چە بێقازانجە! گلەوخواردیم و کابرا یەی بسکەخەنەیگ گرت و وەت:

- زانستم گل خوەینەو دوا!

---

[١] - xweza تەبیئی، سروشتی، ئادی.

لەوە زیاتر چشتێگ ترەک نەوەت، بەڵام خەنینەگەی هەزار مانا بەخشی.

سەرتان وە ژان نارم. لە شوون دو دەمژمار چەقەپەڵ، وە دو هەزار و پانسەد لێرە مامەڵەی خەرەگە بڕیمنەو. پارەگە دایمنە کابرای دەیشتەکی. وەخاسی ژماردەی و نادەی تەنکی باخەڵێ، لە شوونێیا جلەکە لە کۆڵ خەرەگە گرتەو و شاردەوەی و هەوسارەگەیشێ نا قول مشتمان و وەت:

- خێر لە لێ بوینین. خوەش هاتین!

چشتێگ نەمابۆ چەوەیل پڕفسۆر لە خوسە و قینا دەرپووقێت. وە ئەڵاجەوییێگەو نووڕستیادە جل خەرەگەوە! هەر وەتی جادوو لە لێ کردنە. هەردگ قولێ جۆر مێخسکە لکیا زەوییا.

کابرای دەیشتەکی یەی تماشای سەر و کەپوڵ پڕفسۆر کرد و وە تۆلەکییەو وەت:

- بێچارە لە خوەشییا خەنی بییە، هەر ئۆشی گەنج پەیا کردێیە. وە گەرد خوەتانا بوەنەی خێر لە لێ بوینین.

پڕفسۆر وە ئەسپایی لە لێم پرسیار کرد:

- ئیسە چارەمان چەس؟

- ولا نازانم چە بۆشم!

- هەوەست بوود ک نەڕەسێتوە! کەمێگ چیمن و لە شوونێیا گلەو خوەیم و ئۆشیم خەرەگە سەرما خوەی، ئەو جلە بێیە پیمان با بکەیمنەی کۆڵێیا.

هەوسار خەرەگە گرتیم و رێیا داگرتم. بەڵام چ چیینێگ، پرۆفسۆر لە دواوە، خەرەگە پاڵ دا و منیش لە وەروە هەوسارەگەی کیشام. بەڵام هەرچێگ تێکۆشایم خەرەگە جم نەخوارد. خەرەپیر مەیلان چیین لە سەرێ پەرۆد و ئیمەیش نەتوانستیم وەرەو نووا هەنگاو هەڵبگریم.

ئەگەر ئراماان بکریا جلەکە لە دەس کابرا هەڵپرۆچکانیم، خەرەگە وەرەلا کریم و کیشایمنە قولا. وە هەر شێوەیگ بی، خەرەگە سێ چوار هەنگاو بردیمنەو نوا. کابرای دەیشتەکی هاوار کرد و وەت:

- بووسن چشتێگە لێتان ماگەسە جێیەو!

لە دڵ خوەما وەتم:

- شوکر وە بەشت خودا. ئیمە هیچ نەوەتیم، کابرا خوەی خەریکە جلەکە دەێتە پێمان. هەردوکمان وە خوەشڵەخوەشی گلەو خواردیم.

پیاگەکە هاتە لامان و وەت:

- نقیزەی خەرەگە لە هۆرتان چێیە، لەیوا دیار ک ئیوە ناشارەزاین و نازانین خەر وە بێ نقیزە ناکەفێتە رێیا....

نقیزەی خەرەگە لە لێ سەندیم. پرۆفسۆر فرە بێتاقەت بی، نوورستە منەو و وەت:

- بابە زۆکە بورەوەی، وە گەرد ئەوانەیا گەمە ناکرێ.

وە پیاگەکە وەتم:

- ئەو بەسەزوانە نەخوەش کەفێت، پیر و کەفتێ و رەقەڵە، سەرمای بوو، دەینی بووە ملمانەو... ئەو جلە بێیە پێمان تا بکەیمەی کۆڵێ. ئەو جل قەدیمی و پێسە وە دەرد ئیوە ناخوەی.

کابرای دەیشتەکی سەرێگ لەقان و وەت:

- ئەو جلە وە دەرد هیچ نیەخوەێ، بەڵام ئەگەر وە قزم[١] کیشمانەی[٢] خوەم تەڵا بێیەینە پێم نافرۆشمەی!

- ئڕا چە؟

- ئڕا چە نەیرێ. ماڵ فرۆشتن نییە. ئەوە لە باوک و باوە گەورەم ئڕام وەجێیەو مایە.

دە - پانزە نەسڵ ئیمە دیەس و یادگاری بنەماڵەگەمە و ناتوانم بفرۆشمەی.

وەسەرهاتەگەی ئڕا پڕفسۆر تاریف کردم. فرە ناڕاهەت بۆ و وەت:

- ئەو قسەیل هیچ پۆچە دی چەس. یەی جل خەر قەدیمی، سە چۆن بووە جی شانازی بنەماڵەیگ.

کابرا وە ماز یەکە قسەکەی پڕفسۆر ژنەفت، دەسوەجێ ئەسەبانی بۆ و وە جدی پاشخوانێ داوە:

- ئیمە ژنەفتیمن ئەو بێگانەیلە ئایەمەیل خاسێگن و کار وە کار کەس نەیرن. بەڵام رۆشنەو بی ک ئەوان لە گشت کەسێگ فرەتر ئەهل قسە و باسن. وە ئەو چە یادگاری بنەماڵەی من چەس و ئڕا شانازی بوو یان ناود. ئەو خەرێگ لە من سەندێیە، پارەگەی داسەپێم و خەرەگەی وەرگرتێیە. لە ئەوە زیاتر داوای چە کەید، با لەئێرە شوونێ

---

١ - qizm ئەندازە.

٢ - kîşimane وەزن.

بووڕێ و بکەفێیە شوون کاروبار خوەیا، دەس لە سەرمان هەڵبگرێ، با ئیمەیش سەرقاڵ کار خوەمان بیمن. من سەر لەو کارە دەرناکەم. نازانم ئەو جلە چەس، هەر جارە کەمەی کۆڵ وڵاخەیل پیر و کەفتێیا، دەسوەجێ بسێن ئڕایان دوینیەیتوە و وڵاخەگە لە لیم سێنن. پەنج ساڵ ئازگارە من ئەو کارە ئەزموون کەم، گشت جارێگ بێگانەکان سێننەیان.

زاورم چێ پڕفسۆر لە داخا سەکتە بکەێت. وە ئەسپایی دەسێ گرتم و کەفتیمە رێیا. چەن هەنگاوێگ چیمن و کابرای دەیشتەکی چڕی ئەوپێمان و وەت:

– من زانم ئیوە ئەو خەرە وە دەردتان ناخوەی و لە ناو رێ وەرەلای کەین... گیچەڵ ئڕام ساز مەکەن، هەر لەئێرە وەرەلای بکەن تا من جلەکە بکەمە کۆڵی و بفرۆشمەی یەی خەر تر.

خەرەکە وەرلا کریم و چیمن وەرەو لای جیبەکە. پڕفسۆر وەت:

– من فرە دێهاتی زیرەک دیمە، بەڵام ئەو کابرا وەل گشتێیانا جیاوازتر بی...

سوار جیبەگە بیمن، پڕفسۆر هەروەوجۆرە نقیزەی خەرەگە وە خێرایی گرتبوە قول مشتێ.

پرسیم:

– ئەو لەتە ئاسنە ئڕا چەتە؟

وە خەنینەو پاشخوانم داوە:

- ئەوە جۆر یەی خاترە خەمەی ناو کولیکسیۆن ئەتیقەکانم و هەڵێگرم! نقیزەی پڕبایەخێگە. گەرد خوەما بەموەی، تا جۆر نموونەیگ لە سەودا و مامەڵەیل تو نیشانێ بێیەم.

- ئەرێ کاکە! ئیسە ک تو لە مەسەڵەگە ئەورەسیت بایسە هەرچێگ زۆتر بکەفیمە هورشەی، هەقمە ک پەرۆش و نارهەت بم.

ئابڕۆمان چی، بەدبەخت و بێچارە بیمن.

من فکر لەو رۆداوە کردمەو، وە راستی ئڕام ڕۆشنەو بی ک کابرا هەق وە دەسیە. فرە سەختە ئایەم ئابڕووێ بچوو، تازە ئەوەیش وە خاتر چە؟ وە خاتر خەرێگ!.

پیاگ خاس

مامە حسەین! هەر جۆرێگ بوو، پیاگ ناتوانی ئەو چشتەیلە پێشبێنی بکەیٚ.

ئەگەر هات و لە دەسیٚ ئسەبانی بۆد و قەمچی لە لیٚ هەڵگردی و دایتە لیٚ، دوبارە وە رق خوەیا نەهاوردەی و دەس لە کار خراو هەڵنەگرد، وە مل شکیاگەو کلیٚ بکە ئڕا سەربازی. ئەگەر سەربازی وە پەرتخ رەسان و نووڕستی، چە جۆر جاران سەرەخوەر و هیچ تەوفیرێگ نەکردێیە، ژن ئڕای بخواز. بەڵام ئەگەر جارێگتر ریٚ راس و دروس خوەی نەیەو، دو لەقە بدە ناو قنگیٚ و لە ماڵ و تەنانەت لە ئاوایش بکەرەی ئەودەر و تۆڕەی بکە!

کاکە گیان، سەرئەنجام کار ئەوەسە ک ئەو لە ئاوایەگەتان دەر بکەی. با بچوو ئڕا ئاوایێگتر. ئەگەر کارێگ ئەو جۆرە وە گەردێیا بکەین، چوو و ئڕا خوەی بووە پیاگ خاس و هەساوییێگ. ئمجا ئەو

دەمە، ئەگەر چەوت بکەفێتە پیٚ ئەڵاجەویت تیٚ و باوەڕ ناکەی. پێشەنان وەتنە: "هیچ کەسێگ لە ئاوایی خوەی ناودە پێغەمبەر. لە ڕاسییا ئەو فەرمایشت پێشەنانە فرە ڕاستە. تو ناو هیچ پێغەمبەرێگ ژنەفتیە ک لە ئاوایەگەی خوەیا ناوبانگ دەرکردبۆ! هیچدەم. حەزرەت نوح رەحمەت خودا لیٚ بوو، لە ناو خزم و خێش خوەی رێز و قورب نەیاشت و وەتنە پیٚ: "ئیمە وە پێت ئۆشیم نوح! نە پێغەمبەر!" بەڵام ئەو پێغەمبەر گەورەیگ بی. وەتم: ک وە ئەو جۆرە ناود مام حسەین، هەر وە قسە و راوێژ و ڕێنمایی کردن هیچ وە هیچ ناکەێت.

یەکمجار وە کوتەک، ئەگەر فایدە نەیاشت، وە مل شکیاگیٚ کلیٚ بکە ئڕا سەربازی. تو نازانی شەپازەیل سەرجوخە چ شوونەوارێگ لە شوون خوەی هیلیتەجیٚ. گیاندار هار و وەهشی کەنە سەگ کڕ و مردیٚ. بەڵام ئەگەر هات و سەرجۆخەیش هیچ کارێگ ئەو پیٚ نەکریا ئەو دەمە ژن ئڕای بخواز. چۆنکە ورسیەتی ئەسپ هێڕەکریاگ ڕام کەیت و ژنیش، پیاگ قووشمە و چەتوێن. ئەگەر ژنەیش زات نەکرد خوەی بدەێتە تخونیٚ و ئڕای رام نەوی وە قامچی سەر و ملیٚ بکوت و لە ئاوایەگەتان بکەنەی ئەودەر.

ئیمە لە ئاوایەگەی خوەمان، کوڕێگ داشتیم، وەپیٚ وەتیان "مرایە وەراز". خودا وە دەور سەرمانەو بوو، لە ژیانا هاوتا و هاوماڵ نەیاشت، ئەگەر تو ئەو بیاتای سوژدە وە کوڕەگەی خوە کردیای. مرای دە ساڵان بی وە دار و کوچک کەفتە گیان داڵک و خوەیشکیٚ، ژیان لە مەردم کردبوە ژار مار. هەرچەن وەگەردێیا خەریک بیمن و

وەپێ وەتیم: "مرای گیان بەو پیاوەتی بکە دەس لەو قوشمەبازیە هەڵبگر"! قسەی کەس نەچێیە گۆشێیا! سەگەیل ئاوایەگە گرت و ناڵیان کرد. لە کەل و کۆڵان ماڵەگان ئاو لێژەو کردیاد. لە بەدفەڕی و بەدجنسی باڵ شەیتان شەتەک دابۆ.

ڕۆژ جومەیگ خەڵک لە مزگەفت ئاوایەگە کۆوەوبین تا نماز جەمایەت بخوەنن. پیشنمازەگەمان لە وەخت خوەی نەڕەسی، ئیمە چەوەنواڕی کردیم. وەختای سەر کردە ناوا، مەردمەگە وە دیین ئەو دەس کردنە هریکا هاک و خەنین. وە خاتر ئەوەی ک چڕ و چەو مەلاگەمان رنگ کریابۆ. فرە ئەڵاجەوی بی یەی لای روومەتی سوور و کەو بی و لاکەی ترەکیشێ زەرد و سەوز بی. وەختای سڵام کرد، هیچ کەسێگ لە وەر خەنین ئرا هەڵنەکەفت پاشخوان سڵامەگەی بدەێتەو.

ڕۆشنەو بی مەلاکەمان، لە ژێر یەی دار چنار نزیک کانی ئاوایی خەفتبۆ"مرایە وراز" وە دزیەو چێیەس ئڕا لای و سەر و دیمەنێ رەنگ کردێیە. مرای گرتیم. وە لەقە و شەپازە کەفتمە گیانێ. بێشەرم، بێهەیا، چارەوا ئەوە چ کارێگە کردیتە؟

وەت:

– تواستم وە ئیوە سابت بکەم کە مەلای جەمائەت وە بێ ئەوەی ک دەسنماز بگرێ نماز کەێ. چۆنکە ئەگەر مەلا دەسنماز بگرتا، ئاوەگە رەنگ گرت و لەو رەوشە خەوەردارەو بی. بەڵام وەوجۆرە دیارە مەلا وە گەرد دەسنماز گرتنا سەر و کار نەیرێ. مرای دایمە وەر لەقە، رمیایمە کۆڵێیا، بەڵام هەر لە رق نەچێ.

مام حسەین، هەرچێگ باس لە ئەجۆلی و قووشمەبازی مرایە وراز ئڕاتان بکەم، کەمە و باس کردن لە هەڵس و بنیشەیل خراوی بێ ئەنازە. یەی پیرە ژن هەفتا ساڵە لە ئاوایی ئیمە بی، وەتیانە پێ دایە فاتم. مرایە وەراز چواردە ساڵان بی دایە فاتم وە گەرد خوەیا بردبۊ ئڕا سەر یاڵێگ و سێ شەو و سێ رۆژ لای خوەیا گیرێ دابۊ.

ئیمەیش شوون پایان هەڵگردیم، تا لە یەی ئەشکەفت سەر یاڵ، هەردگایان ناکاوگیر کریم. مرای وە سەر خوەشی لنگی دریژەو کردبۊ، چەپڵە دیادە لێ و پیرە ژنەگە رۆتەو کردبۊ و وە رۆتی نابۊتەی هەڵپەڕکەکردن.

بێقیمەت، بێناموس، بێخیرەت... هەرکەس هەرچشتێگ هاتیادە دەسێیا گرتیادەی لە مرایە وەراز. مرای کوتەڵکو کردیم، ئەوەندە دایمنە لێ لە پا کەفت و لە هەیوەتا هازە لێ بڕیا. گشتمان شەکەت وەڵەکەت بیمن. تف کردیمنە ناو نەخسوورێیا.

تا ئەو دەمە لە ئاوایی ئیمە چشتێگ وەو ئەوجۆرە رۊ نەدابۊ، بەڵام مەگەر مرای لە رۊ خوەی کەفتیا؟ وەت:

- من چە کردمە؟ ئڕا چە دەینە لیم؟ ئیوە، هیچ کامتان ناچین هەواڵێگ لە دایە فاتم بپرسین، ئەو بێکەس و لێقومایگە و بێپیاگە، من تواستم کەمێگ دڵێ وە زنگانی گەرم بکەم.

سەرلەنوو رمیایمنە کۆڵێ، دایە فاتم وەت:

- بکەنە رێ خودا! ئەو مینێتە وەچەرزای من. ئیوە مرای بێبەخت و بێچارە کوشتین. خودا هەزاران کەس وەک من بکەێتە قوربانێ. وێڵێ بکەن بابچووت!

دایە فاتم، پەیشتیا دەس و پامانا و مراییش لەئێ دەرفەتە دو کلکەی خوەی نا و لە دەسمان خوەی دەرباز کرد و قوتار بۆ. دەمێگ لە ئیمە دورەو کەفت هاوار کرد و وەت:

- دز و قازی، ئەو یەک رازی، قابز[١] واز نەهاورد! براگەم من رازی و دایە فاتم ڕازی، ئیوە تواین بۆشین چە خەرفامەیل!

مام حسەین، ئامان لە دەس ئێ شەیتانە! هیچ کەسێگ تا ئیسە شواڵ پلیت جۆر مرای وە چەو نەدیە. ئەگەر کارەیل وەر دوای ئەو ئڕات تاریف بکەم ئەوەڵ و ئاخر نەیرێ.

شەوێگ دۆکەڵ و ئاگر لە ئاوایی ئیمە بەرزەو بی. خەڵک لە ماڵ دەرپەڕین تا بزانن چە قومیاگە. کەیانەگەی ماڵ سمایل سەرباز ئاگر گرتبۆ. ئاگر لە گشت لایگەو زوانە کیشا. سمایل لە خزمەت سەربازی بۆ، بێچارە تازە ژن خوازبۆ. وەختای چەومان وە رەوشەگە کەفت وەتم:

- ئەوە کار مرایە. مرای گرتیم و لە لێ پرسیم: ئەوە چ کارێکە کردیتە؟

وەت:

---

[١] - qabiz فزووڵ، بشێون.

- جارێگ چکێگ سەور بکەن ئەوجار زانین ئڕا چە ئێ کارە کردمە.

مام حسەین، لە شوون قسەگەی مرای قیژە و هات و هاوار لە ژن و پیاگێک بەرزەو بی، ئەوان لە ناو کەیانەکەوە هاوار کریان:

- ئەی هاوار، بڕەسنە هانامان، سزیایم... ئاگر چێیە لیمان. لە دەرگەی کەیانەکەوە ئاگر هاتیادە دەر و دۆکەڵ ئایەم خنکانیا.

فرە پێ نەچی هەردوکیان ناسیمن، لە تەشاوی[1] کەیانەکەوە ژنەی سمایل و قۆخای ئاوایی دیمن.

- قۆخا، تو چە کەیت لە ناو کەیان ئێ ژنە!؟

- هاتمە ئەو ژنە لە ناو ئاگر قوتار بکەم. بەڵام خوەم کەفتمە هەچەڵا...

- گیر کەفتمە... کومەک!

- وە تەشاوییەگەیا بەوە دەیشت!

- خوەت فڕ بێیە دەیشت، قۆخا!

- ناتوانم رۆتم و سیپاڵ[2] لە وەرم نییە. یەکێکتان بچن سیپاڵەکانم ئڕام بارن.

- چۆن وە رۆت ئبریان هاتیە ئڕا ئێرە؟

---

١ - teşawî دەروەچ، دەلاقە، پەنجەرە.

٢ - sîpaĺ جلوبەرگ، دڵنگ، لەباس.

- دیارە قۆخا زانستێیە ئەو کەیانە ئاگر گرتێیە و وە هەڵەپەڵە هاتێیە تا ئاگرەکە بکوشێتەو.

لەو وەختا ژن سمایلیش دەس کردە قیژ قاژ و وەت:

- ئەی هاوار هاوساگانم خەریکە بسزیەم، شەوێگ، دەورملیێگ، یان چشتێگتر بێیەنە پێم تا خوەم وەپێ داپۆشم و بامەودەر.

چشت نەنوومەتێگ[١] بی، ئرا چە ژنەی سمایل وە رۊتی چێبۊە ناو کەیانەگەی خوەیان؟

مرای وەراز وەت:

- گۆش بتەکنن! ئەگەر کەسێک سیپاڵ بێیەیدە ئەوانە، ماڵەگەی ڕمنمە مل سەرێیا!

من مرای خاس ناسیم، هەرچێگ بوەتا جێوەجێ کردیا. ئەو نیمەی شەو قۆخا و ژنەی سمایل وە رۊتی لە کەیانەکە دیتبۊ، سیپاڵەکانێیان هەڵگرتبۊ و کەیانەگە ئاگر دابۊ.

قۆخا لە شەرما قودرەت ئەوە نەیاشت وە رۊتی بایێتەو دەر. ژنەیش لە ترس گیانێیا گریا و وەک ڤێ ناو ئاو لەرزیا. تەمام مەردم ئاوایەگەمان وە ژن و پیاگ و منالۆە کۆوەو بین و نووڕستنە قۆخا و ژنەی سمایلا. لە ناو کەیانەگە بۊ وە شەڕ و مرافە. قۆخا و ژنەی سمایل کووپان خەرێگ و زین ئەسپێگ وەپێیان بی، لە دەس یەکتر هەڵێپرۊچکانن تا بەشکەم خوەیان وە پێیان داپۆشنن. ژنە قیژان:

---

[١] - nenûmet ئەڵاجەوی، سەرسوڕمان.

– وە تویش ئۆشن پیاگ! خودا بکوشیدەت... خوەت فڕ بێیە دەر. لە وەر چەوم گۆڕت گوم بکە.!

قوخا وەتیا:

– دالگخیز! من قوخای ئاواییم. ناوت مەردم قوخاگەیان وە رۆتی بۆنن. کوپانەگە بێیە من. لە ناکاوا ئاگر چی لە قژ ژنەگە و وە گریانەو وەت:

– مەردم مسلمان، برا مسلمانەگانم! سای سەر داخەن و رۆ بکەنەو ئەولا، ئەگەر چەوتان بکەفێتە ژن کەسێگ، گونای کەفێتە گەردەن خوەتان.

ژن، لە شوون قسەگانێ لە ددەروەچ کەیانەگەوە خوەی فڕ دا ئەودەر و لەو دەما وە هەردگ دەسێ وەر و دوای خوەی داپۆشبۆ پەرد بیە مالا.

لە شوون ئەو قوخا خوەی وەرداوە. جلە خەرێگ لە وێنەی فۆتەی لیفەی هەمام هەلواسبۆە ناوقەی و زین ئەسپەکەیش گرتبۆە پشت خوەیا و وە گەل وە گەل خوەێ تەقانە مالا.

ئاگرەکە لە هورەو چی، گشتیان وە دەنگ بەرز خەنیان.

مام حسیەن، بەزم و گیچەل مرای وەراز وە قسە تەمام ناوت و تەمام ئەو چشتەیلە گشتێ لە لای ئەوە فرە ئاساییە. ئەو وە دەرد سەربازیش نەخوارد، ئەگەر وە زوورەملیش سەرباز بگردان، ناوێ نۆسایم و کلێ کردیمن ئڕا سەربازی. ئیمە خەلک ئاوایەگەمان بنکول

چیمن ئڕا دادگە و ئمر مرای بردیمە سەر و لەیوایشە کلێ کردیمن ئڕا سەربازی.

ئاوایەگەمان هەناسەی ئارامێگ هەڵکیشا. تو تام و مەزەی مشت و لەقەی سەرجۆخە نەچەشیتە؟ وەتیم:

- بەشکەم شەپازە و مشت سەرجۆخە بارێتەی ئەو رێ رەوەن، خودا بکەم نەوینی، لە شوون شەش مانگ ژنەفتیم مرای وەراز بۆەسە سەرجۆخە. لەوە ئەودوا ئڕا ئەوە نەکریا دەس لە لێ هەڵوەیت. ماڵ پیاگ کاول کردیا.

هڵایە[١] ساڵێگ لە سەربازیەگەی رەی بۆ، وەتیان:

مرای بۆەسە گورۆبان. مەردم چرچ چێیە ناو دڵێیان. خودا وە هاڵ ئیمە بسازێ! ئەگەر باتا و سەربازیەگەی مرای پەنج، شەش ساڵ بیاتا، بێگومان بۆە سەروان و سەرگورد، جا ئەو دەمە خەڕگ کوورە بگرتایمنە سەر خوەمانا لە دەس کاک مرای.

هیچ کەسێگ لە وەرانوەری زوان نەچەکان. دو ساڵ خزمەت مرای تەمام بی، هەوگلێوە بی ئڕا ئاوایی، فیزی لە ئەنازە ئەودەر بی. مەردم زاورێیان چی وە دەور وەرێیا پاقاژە بکەن. ئەوسا مرای وەراز بی، کەس زات نەکردیا خوەی لە توخنی بدەیت، ئیسە بۆ وە گورۆبان مرای، کی زیەڵی کرد بۆشی خەرەگەت وە چەنە؟ مەردم زات نەکردن وە ناو ئاواییا هامشوو بکەن، لە ترس مرای شەو و رۆژێیان بۆە یەک.

---

١ - hiĺaye تەقریبەن.

تا یەکە رۆژێگ مەردم ئاوایی کۆوەوبین و رەسینە ئێ رێکارە ک ژن ئرای بخوازن و وەتیم:

- خاسترە ژن ئرا مرای بخوازیم!

مرای وەت:

- من ئیسە بیمەسە گورۆبان، دۆت هەر کەسێگ بتوام خوازمەی و پارەی شیراویی و مارەیشێ نایەمە پێ.

ئەو داوای دۆت شوکر ئاغا کردیا. شوکر ئاغا پیاگ خاسێگ بۊ.

ئەو تەنیا دۆتێگ داشت ک جۆر سۆمای چەوەگانێ دۆسێ تواست.

دۆتەگەی هەر وەتی گوڵ باخچەس. گەرد خەڵک ئاواییەگەمانا چیمن ئرا لای شوکر ئاغا و وەتیم:

- دەرمان دەرد ئیمە ها لای تو! بەو پیاوەتی بکەو دەس بێیە ژێر باڵمانا تا بەشکم ئەو وراز هارە لەقاو بکەیم وەگەر نە بایەس چەن رۆژ ترەک دەس لە ماڵ و زنەیی خوەمان بشۆریمن و لەئێرە بچیمن، ئیمە پەلام هاوەردیمنەسە ماڵ جنابت، هەرچێگ شیروایی بتوای جێوەجێ کەیمن.

سەرتان وە ژان نارم، مرای وراز بێیە خاوەن ژن و پاڵ ئرای داوە، بایەس مەردم کار بکردان و بەشێگ لە پۊلەگەیان بیاتانە مرای وەراز و ئەویش هەر خوارد و خەفت، تازە قەردبارمانیش کرد و وەت:

- من باج سەنم و لەئیە ئەودوایش ئراتان نییە یەی ئایەم زنێ وە مردێ مارفی بکەین، یا ئەوەی ک تەمام کشتوکاڵەکانتان کەفێتە وەرەسەمان، یا ئرا ئەوەی ک میرات کەسێگ قوتا بیەین، ژن مردێ وە

زنێ بنۆسین و مارەی بووڕین لە پیاگێ ترەک. بێناموسەیل، لەیساودوا بایەس وەگشتی خزمەت وە من بکەین.

هەرچەن، وەتیمە پێ و لە لێ لاڵکیایمەو تا نەقیڕنی وە سەرمانا و بۆڵە بۆڵ نەکەێت و قەوڵ دایم یاریێ بدەیم، وەلێ ئەو زوان ئەودەم نەهاورد. ڕۆژێگ لە قاوەخانەی ئاوایەگەمان، لە دەورێ چاتمە دایم وە پێ وەتیم:

- بابە گیان، مرای سەرگورۆبان! ئڕا دەس لە سەرمان هەڵناگری؟ مرای وە ئەسپایی جوواو داوە:

- من بکەنە قۆخای ئاوایی. ئای، سەگ باوگ شووالْ پلیت! قردگێ مابۆ یەیجارەکی ئابڕۆمان بوەێ. وەختایگ زانست، ک ئیمە ناتوایم ئەو بکەیمە قۆخا، ئەسەبانی بی وەت:

- ئیسە ک وە قۆخا قەبوولم ناکەین، با بوومە پێشنماز!...

نام خودا! مەگەر کریا پیاگ لە پشت سەگێگ وەوجۆرە بووسێ و نماز بکەێ؟ مرای ڕۆژ لە شوون ڕۆژ فرەتر لە ڕێ ڕاست داگەردیا، ژن مەردم ڕفان و بردەی ئڕا سەر یاڵ، دزی کردیا، مێ وە نالآنجی لە مەردم وەرگردیا، خەرمان ئاگر دا و... سەربار ئەوانەیش خەریک بۆ بووە پێشنماز و وەتیا:

- من بکەنە پێشنماز خوەتان گیانتان وە سڵامەت قوتار بوو. وەیلا گشتتان تۆپنم.

مام حسەین، هەرچێگ بوەتای لە دەسێ هات. لە لای خوەمانەو وەتیم:

- ئیمه ئڕا چه کارێک نەکەیم مرای له خشته بوەیمن!

له ناو خەوا ناکاوگیریێ کردیم و رمیایمنه کۆڵێ و پەلکیشێ کردیم ئڕا سەر یاڵەگه.

- کوره مەردم! ماز رەزای خودا ئەوقەره بێیەنه لێ له پا بکەفێ، تا له دەسێ قوتار بۆمن.

کوتەڵکوێ کردیمن، کردێگ وه سەرێ هاوردیم لووتی وه سەر ئەنتەر نەهاوردبۆ، یەکێگ، وه هەنه هەن کوتەکەگەی بەرزەو کرد و وەتیا:

- ئەوه گۆڕت بوو قوخا! ئەوەی تر وه قەمچی چییه گیانێ وەتیا:

- ئەوه بەسته جناب پێشنماز...!

مرای له ناکاوا خوەی له دەس ئیمه دەباز کرد، هەڵسا سەرپا و وەت:

- قورمساقەیل، من لەئێره چم و بوومه پێشنمازخوەنێگ ک بانگەوازم له گشت شوونێگ دەنگەو بەێ. له شوونێیا وه لاوکه لاوک کەفتەڕێیا.

مەردمەگه وەتن:

- تو بچۆ دەس له کۆڵ ئیمه هەڵبگر و له جیاتی پێشنماز بووه ئایەتوڵا!

مام حسەین لەیوا له دەس مرای دەرباز بۆمن. له شوون ماوەی فرەیگ، ئاوایەگەمان ئارامەو بی. چەن رۆژێگ رەی بی و ناو مرای له

هورەو چی. مانگ رۆژیەتی[١] هات و ئیمە مەلایگ هاوردیم ئڕا ئاوایەگەمان. مەلاگە فرە پیاگ خاسێگ بی، ئەوەندە پیاگ خاس بی ک بایەس لە جیاتی دەسێ، پاکانێ ماچ بکردایمن. چەنێ مسەڵمان و خواناس بۆ، باوەڕ وە پێم بکە نور کرامەت لە سەر و سیمای وارییا. لە شوون جەژن رۆژیەتی، لە لێ داوا کردیم و کەفتیمە بان دەس و پای تا لە لامان بمینێتەو و ئیمەیش هەرچەن ک ئەو بخوازێ لامنجی[٢] ناریمن!

دەس لە کۆڵێ هەڵنەگریم و لە ئاوایەگەی خوەمان نیشتەجیێ کریمن.

رۆژیگ لەرۆژەیل، لە ئاواییێگ ک پەنج دەمژمار لە ئیمەوە هەیمەیێ[٣] بی، یەکێگ بییە مێوانمان. دەور وەر نیمەڕۆژ لە مزگەفت ئاوایی هات و هەرای گەورەیگ سازبی. هەر وەتیای مزگەفتەگە رمیاسە سەر مەردمەگەیا! گشت لایەگ چەو بڕیوە مزگەفتەگەیا. نووڕستیم، چە مێوانەگەمان مەلاگەی ئیمە نایەسە ژێر و وە مشت و لەقە وەشکیاسە پێوە. وە زوور و نک جرییێگ مەلا لە دەسێ دەرهاوردیمن، سوار سەر کابرا بیمن و وەتیم:

---

[١] - rojiyetî مانگ رۆژێ گرتن، مانگ رەمەزان.

[٢] - lamincî لام، (لامنجی ناریمن: لام ناریمن، نارازی نبویمن و دەسپێچگ نەگریمن).

[٣] - heymey فاسڵە.

- ماڵ کاول! تو ئرِا دەس لەو پیاگ رێز و قوربدارە بەرزەو کەی؟

کابرا قیرِان و جواو داوە:

- پیاگ رێزدار چە!... لە ئاوایی ئیمەوە هاتێیە ئرِا ئێرە ریش ئرِا خوەی دانایە و خوەی کردێەسە پێشنماز. ئەو قورِمساقە، ژنەگەی من بلێن کردێە. بیلن با بکوشمەی!

ئیمە سوار سەر کابرا بیمن و کوتەڵکوێ کردیم و لە پا خستیمەی، لە شوونێیا چیمن ئرِا لای مەلاکەمان و داوای بەخشین لە لێ کردیمن.

رۆژێگ تر هەر لەو ئاوایوە، کابرایگ خەریک بۆ پسای وە ناو ئاوایەگەێ ئیمەیا چێ ئرِا شوونێگتر، لە بەخت شەرِ ئیمە، لە قاوەخانەی ئاوایی چەوێ کەفێتە مەلا. تا دەس جمانیمەو، کابرا وە قەمچی چارەواکەی وەشکیا وە سەر مەلاوە. ئیمە وە هەزار زوور مەلا لە دەس کابرا دەرباز کردیمن. بەڵام کابرا دەم وە یەک نەهاورد و هەر دژمین دا و قیرِان و وەتیا:

- بیلنەم با ئەو بێشەرەفە بخنکنم، ئەوە رِییەنەگەی من دزییە و فرۆشاسان. ئیمە ئەو سەگ وەرەلا لە ئاوایەگەمان دەرێ کردیمنە. نازانم چۆن هاتێیە ئرِا ئێرە و خوەی کردێەسە مەلا و یەی بافە پەشم و ریش دانایە؟!

ئەرێ برا لە دنیا دو کەس لە رەنگ ناچن؟ خودا لە گشت چشتێگ دو دانە ئافراندێیە، بەڵام داخم مەردم سەر لەی کارە دەرکەن....

هەر کەس لە ئاواییێگتر هاتیا ئرِا ئاوایی ئیمە، وە ماز یەکە چەوێ بکەفتیا وە مەلا گیچەڵێگ ناوە، فرەی نەمابۆ لە ناوێن ئیمە و ئەوان

خوێنێگ بکرێت. ئیمە کارمان بوە ئیە ک هۆشمان وە مەلاگەمانەو بوود و بپارێزنیمەی، لە ئیلا کوشتنەی و خوێن ئەو پیاگ خاسە نریا هەساو ئیمە.

مام حسەین چۆن ئڕات [1]بڕازنمەو، خوەت خاس زانی ئەگەر کەسێگ شێوەی لە شێوەی پیاگ خراو بچوو، تۆش چ گیچەڵێگ بوو.

کاکە گیان، ئەو بەزمە هەر لەیوا وە پەرتخ نەڕەسی، یە شەوەکیان گوڵ سوو وە قیژە و هاوار و هانای خەڵکا لە خەو هەڵپەڕیم، نووڕستم چە خەڵک ئاوایەگەی پاڵ دەسمان وە سەرسوارییەو هەڵامات هاوردنەسە سەر ئاوایەگەمانا.

ئەوان وەتیان یان "مەحموود جانەوەر" بدەنەو دەسمان یان خوەتان ئامادە بکەن ئڕا شەڕ زاکان[2] گەرد ئیمەیا؟!

- مەحموود جانەوەر کییە؟

- ئەو بێشەرەفەسە و بێهیچە ک خوەی کردێەسە مەلا و کڵاو ناسەو سەر ئیوە!

- خاس! جارێ دەسگیر دەن، با دانیشیمن و کەمێگ وەل یەکا قسە بکەیمن.

دەور دابۆن لە ئاوایەگەمان و پا دابۆنە گەز و داوای مەلا لە لیمان کردن. یەکێگ لە پیاگەکانیان کل کردن ئڕا لای ئیمە تا وە گەردمانا

---

[1] - biŕazinimew تاریف بکەم.

[2] - zakan تەن وە تەن، شەڕ بەرنبەر.

قسە بکەی. ئیمەیش دو کەس وە ریشچەرمگەیل ئاوایی، ک ساردی و گەرمی رۆژگار چەشتبون هەڵوژانیمن. لە قاوەخانەگە باس و خواست دەسپێکرد.

وەتیمە پێیان:

- تا دوایین چۆڕەی خوێنمان چەوپۆشی کەیمن لە ئەودەس دان مەلامان! ئیوە تۆش هەڵە و خەیاڵات بینە، ئڕا ئەوە هاینە سەر ئەو باوەڕە ک ئەو پیاگ خاسە "مەحمود جانەوەر" ئیوەس. لە ئیلا ئەو هیچ وەخت مەحمورد جانەوەر نییە!

- ئیوە هەڵە کەین و خەڵەتیانینە و ئیمە مەلای خوەمان ئەودەس ئیوە نادەیم. ئڕا ئەوەی ک زانیم گونابار بیمن و لە دوارۆژا ناتوانیم پاداشت خودا بدەیمنەو. ئیوە خەیاڵ کەین لەی دەورە و زەمانە کەس لە رەنگ کەس نییە؟ ئەگەر ئیمە لەی دنیا وە ئارامی و سەرفزازی زنگانی کەیمن و یە تیکە نان ئاسوودە لە قورگمان چوود ئەوخوار، ئەوە هەڵگەردیەدەو ئڕا لوتف و گەورەیی و کەرامەت و قورب پیاگ خاسێگ وەی جۆرە!

لە پاشخوان ئەو تەفرەنجە، یەکێگ وەلێیا وەت:

- ئەوە پیاگ خاس نییە، ئیوە خەیاڵ کەین مەحموود جانەوەر ئنسانە. پیاگ خاس یانێگ "مەلامراد" پێشنمازخوەن و خوداناس ئاوایی ئیمە! کەرامەت لە قسەکانێ وارێ و ریشێ تا نزیک ناوکێ درێژە. پا وە شوونێگ دانانەی ک کەسێگ وە بێ دەسنماز وە ئەورەیا

ڕەی بۆت. ناو خودا لەو پیاگە خاسە، وە ڕاستی مەلا یانێ مەلامراد خوەمان.

– وەتی چە؟... مراد؟ نەکا مرای وراز خوەمان بوو؟ سەرنج بێیە بزانم، چەوەیلێ، کەو مەیلەو کاڵە؟!

– بەڵێ هەرلەیواسە.

– بۆش بزانم کلکە مۆتەڵەی دەس چەپێ بڕیاسەو؟

– ئڕا چە نە؟!

لەو وەختا، خەڵک ئاوایی ئیمە وە یەک دەنگ وە گەرد یەکا وەتن:

– ئڕا چە دانیشتینە؟ هەڵسن با بچیم ئەو بێناموسە بگریم و هەر وەک سەگ بتۆپنیمەی. ولا برا بەزمە! ئەو بێهیچە چێیەسە ئاوایی پاڵدەس ئیمە و خوەی کردێەسە پێشنماز!

ئێ جارە خەڵک ئاوایەگەیتر کرکپ بین، لە شوون ماوەیگ وەتن:

– گەها تەنیا شێوەیان ئەویەکتران بکەی، ئیوە ئشتبا کەین مەلا مراد پیاگ خاسێگە!

– تف لە هەیا و شەرفت! ڕۆژگارپەرەس... تف لە دەرز تێوڵت مرای وراز. ئڕا چە وساینە؟ هێز بگرن!

فرەی نەمابۆ خەڵک ئەو دو ئاواییە بچنە گژ یەکا و بڕمیەنە کۆڵ یەکتران. شوکرئاغا بەشداری لە قسە و باسەگان کرد وەت:

– دەس گیر دەن! ڕۆشنەو بی کە مرای وراز ئیمە ریش ئڕا خوەی دانایە و چێیەسە ئاوایەگەێ هاوپەڕەمان و خوەی کردێەسە پێشنماز. هەرلەیوا مەلا جانەوەر ئەوان ریش دانایە و وە ناو مەلا خوەی وە

ئیمەیا هەڵواسیە. فرە خوەتان ئەزەیەت مەکەن، گشت چشتێگ جۆر رۆژ ڕۆشنە. ئەوان لە دەس "مرای وراز" ئیمە رازین و ئیمەیش لە دەس "مەحموود جانەوەر" ئەوان رازیم. ئیسە ئەگەر بتوایم لە ئاوایەگانمان دەریان بکەیم، ئەوجار چن و وەربوونە گیان و ماڵ مەردم ئاوایی ترەک. تازە ئەوە یەی لای باسەگەس، چۆنکە دیار نییە ئەو دەمە کی تێ و بووە مەلای ئاوایی ئیمە. من فکر کەم، خاستر ئەوەسە ئیمە گەرد یەکا رێک بکەفیم و جۆر ئەوەی ک هیچ روداوێگ نەقومیایە، ئەو هەر پیاگ خاس بوو لە ئاوایی ئەوان و ئەوەی ترەک پیاگ خاسێگ بوو لە ئاوایەگەی ئیمە.

لە ئەنجاما، ئیمە مەردم ئەو دو ئاواییە گەرد یەکا ڕێک کەفتیمن و ئاشتی کردیمن و دەس کردیمنە باس و خواست و خواردن قاوە و چای و دوویش کل کردیم ئڕا سوارەکان. لە شوونێیا بەدرەقەیان کردیمەو ئڕا ئاوایەگەی خوەیان. لە وەختێگا ئەوان لەپسای چییان دانە لای رانا و وەتیان:

- چ هەڵەی گەورەیگ کردیمن، ئڕا چە ئیمە قەدر و قیمەت مەحموود نەزانستیم. ئیمەیش جۆر ئەوان دایمە لای رانا و وەتیم:

- ئیمە ئڕا چە پیاگ خاسێگ وەک مرای نەناسیمن، کوتەڵکوێ کردیمن و لە ئاوایی کردیمەی ئەودەر. وەداخەوە ئیمە نەتوانستیم مرای وە خاسی بناسیم.

ڕۆژەیل و مانگەیل فرەیگ ویەرد، مرای لەو شوونە مەلایەتی کرد و خەڵک ڕێز و هورمەتی گرتیان و ئیمەیش هەرلەیوا شانازی وە مەلاگەی خوەمانەو کردیایمن.

بەڵێ مام حسەین کارەکان لەیوا چینە نواوەو و ڕۆژگاریش چێیەوسەر.

ئیسەیشە ئەگەر تو نووڕستی کوڕەگەت دەس لە کار قیزەون هەڵناگرێ، لە لێ ناهمێ مەو و نەوشی لەموور و بێکارەس. هەرچەن ئەو خراو و بەدفەڕ بوو، ناڕەسێتە قول مرای وراز ئیمەیا.

جا هەر وەی بوونەوە یەکمجار وە قەمچی و کوتەک کوتەڵکوێ بکە و لە شوونێیا کلێ بکە ئڕا خزمەت سەربازی. ئەگەر هات و دەس لە کار و کردار خراو هەڵنەگرد ژن ئڕای بخواز. جا ئەگەر هەر نەکەفتەو سەر ڕێ ڕەوەن، دار لە لێ هەڵبگر و خوری کوتی بکە و لە ئاوایی بکەرەی ئەودەر. ئەوجار چوود و لە ئاوایی ترەک بووە پیاگ خاسێگ ک ئڕا ئەوە بوو خوەت بکەیتە نەزرێ.

کام حزب پیرۆز بوو؟

وەتیان:

-مرادئاغا خەوەر لە گشت چشتێگ دێرێ!

تازە هاتبۆم ئەڕا ئێ مەڵبەندە و چەن رۆژێگ مێوان ماڵ مرادئاغا بیم. ئاغام لە چایخانە گیر هاوردم.

- مرادئاغا، ئۆشن جنابت گشت چشتێگ زانی و سەر لە کار دەر کەی، ناویشیتە پێم لەێ هەڵبژاردنە کام پارت پیرۆز بوو؟

مراد ئاغا وەت:

- چشتێگ دیار نییە!

وەتم :

- هەرکامیان کارا بن و لایەنگریان فرە بوو ئەوەیان لە هەڵبژاردنەگە سەرکەفێ.

وەت:

- نە خێر دیار نییە. ئەنجام هەڵبژاردنەگەی "ئاق قۆینلو وقەرە قۆینلو" زانریاس، بەڵام ئەنجام هەڵبژاردن ئێ شارەکە رۆشن نییە و لە هەر کەس پرسیار بکەی، هیچ لە مەسەڵەگە نازانێ.

زانی ئەڕا چە نازانن؟ دانیش تا ئەڕات باسێ بکەم!

چوارمشقی ئڕای دانیشت و پای چەپێ خستەو بان پای ڕاسێ و سیگارەکەێ دایرسان و وەت:

- جارێ لە شارەک ئیمە حزب و مزب نییە... ئەگەریش بوو هەر تەنیا ناوێیان هەس و کەس خەوەرێگ لێیان نەێرێ. جاران خەیاڵ کردیایم حزب یانێ دەوڵەت. یەێ باڵەخانەی پان و دریژ و بەرفراوان بی ک ئەویش هێن دەوڵەت بۆ. لە شوونێیا حزبێگتر دامەرزیا وە ناو حزب "هەلا"[1]. کامیل خەیات هات ئەڕا لام و وەت:

- مراد ئاغا بەو تا وەگەرد یەکا بارەگەی حزبێگ تازە دامەرزیاگێ لەێ شارەکە بنەیمەو.

وەتم:

- کورە کامیل! کوڕە نازارەگەم بەرەگای حزب خو دکان بەقاڵی نییە، بچۆوە پەی کارت!

رازی وەکیل نامە کل کردبۆ ئەڕا کاروەدەسەیل ئەو حزبە و لە شوونێیا هات ئەڕا لام وەت:

---

[1] - hizbi hela پارت قەپ و قاڵ.

- مەردم ئێ ناوچە گۆشتەکن قسەێ توون و وە قەوڵت کەن، بەو تا یەێ بارەگای حزبێگ بنەیمەو.

وەتم: - کورە ئیوە خوەتان تۆش ژانەسەری کەین، ئەی مەملەکەتە وە دەرد حزبایەتی ناخوەێ.

وەتیان: - زەمانە گۆڕیاگە و ئیسە لە ئەمریکایش بیەسە باو بایەس هەرکەس سەر وە حزب و لایەنێگ بوو.

سەرتان وە ژان نارم، حزب دامەرزانیم. وەگەرد بڵاو بینەوەێ بانگەوازیەگەمانا، هەرچێگ ئەندام حزب ترەک بین رشیانە سەرمان. ناونۆسیکەر حزبەگە دەرفەت نەکرد ناوەگان تۆمار بکەێت. لەرز نیشە گیانم، وەتیم چە وە ئێ هەمگە ئەندامە بکەیمن؟ وە رازی وەکیل سەرۆک بارەگاکە وەتم: بەو پیاوەتی بکە با تۆمارگەکە داخەیم لەوە زیاتر کەس وەرنەگریم با تۆش گیچەڵێگ نەویم. وەت:

- تۆش هیچ گیچەڵێگ ناویم، حزب هەتا لایەنگری فرەتر بوو خاسترە. کەس نازانێ ئەنجام ئێ کارە بووە چە، ئەوانەی ک لە لای حزبێگتر هاتنە ئڕا ئێرە سەریان لە حزب و مزب ناودوە و تەقەێ سەریان تێ.

هەرچێگ هاوار کردم بێفایدە بۆ. مەڵبەند حزب سپاسنامەێگ کل کرد ئەڕا رەزا پارێزەر. فرە وە پێ نەچی وەتیان: رێبەر گشتی حزب تەشریف تێرێ. هەر ئەوقەرە زانستیم شارەکەگە پڕ بی لە مەردم و دەرزی هەڵبخستای نەکەفتە بان زەوییا. ئیمە خەیاڵ کردیم رەزا پارێزەر قسەکەر خاسێگە، بەڵام سەرۆک گشتی حزب چشتێگتر بی!

وە جۆریگ وە لا چەوراوەگەیا ژەنی! قسەگانێ وە یەێجارەکی مەردم خستە ناو هەوا و هەوەسا. هەر وەتیای بەجەرکردن[١] مەردمەگە ها دەس ئەو، وە هەر لایگا چەرخانەێ مەردمەگە گەرد یەکا یەێ جار گریان یەێ و جار خەنیان.

قسەگانێ وە پەرتخ رەسی. سەرۆک گشتی هاتە بارەگای حزب، لە رەزا پارێزەر پرسیار کرد:

- ژمارەێ بنکول نیشەجیەیل ئێ شارەکە چەنێگە؟

- بیست و چوار هەزار کەس.

سەرۆک گشتی وەت:

- ئەوانەی ک لە هەڵبژاردن هەق دەنگدان نەیرن مەژمارەیان. ئەوانەی ک هەق دەنگدان نەیرن ناتێن، ئەوانەی ترەک وە گەرد زیابیەکان نارەسنە یانزە هەزار.

- چەن کەس لە حزبەکەی ئیوە ناونوسی کردنە؟

- نوو هەزار.

سەرۆک گشتی وەت:

- باوجی وە ئەو هەساوە لەێ شارەکە ئیمە لە هەڵبژاردن پیرۆز بۆمن.

---

[١] - becerkirdin کونترۆڵ کردن.

له شوون چیین سەرۆک گشتی حزبەگەێ ئیمە، حزبەگەێ تر له برسم هات و ترس چێیه دڵیان و سەرۆک گشتی ئەوانیش هات و وتارێگ خوەندوه، چ وتارێگ!!..

وەڕاسی ئەوه وه پێ ویشن وتار.. له دوایيا وەت:

- هاووڵاتیەیل هەنین! ئەگەر باێد و حزبەگەی ئیمه دەسەڵات بگرێ ئەودەس، ئەو دەمه هەزار لێره دەسقەرد بانکی دەیمنه هەر یەک له نیشەجیەیل ئاوایەگەمان.

وای قەرد! هەر ئەوقەره زانستم ئەندامەیل حزبەگەی ئیمه کیشانه قولا و له لای ئەو حزبەگه ناو خوەیان نۆسان.

یەی رۆژ له شوونێ، رەزا پارێزەر دیم چه دەس گرتێیەسه چناکەیوه! وەتم:

- کاکه رەزا ئوغره؟! دور له گیان ئۆشی کاکیلەت ژان کەێ؟

وەت:

- دگانەیل من تاقمن! شوکر، ژان ناکەن؛ بەڵام له گشتی خراوتر ئەوەسه هەرچێ ئەندام داشتیمن چێنەو سەرەی ئەو حزبەگه. کەس ئڕامان نەما. ئەو دەسقەرد بانکییه گشتێ له رەوەن هەڵسان.

وەتم: هەڵس با خوەمانیش بچیم ناونۆسی بکەیمن، ترسم دواجار نەگرنەمانەو داڵتەی خوەیان!

وەت: جارێ دەس گیر بێیه. تلیفون کردمه وه مەڵبەند بزانم چه جواوم دەنەو.

خودا بکەم ئەو رۆژە نەوینی لە شارەکەگە دەس کریا یەی سەندن و فرۆشتنێگ هەر مەپرس.

وەتم: ئەیە دی چ بەزم و بساتێگە، خو ئەو پارە هالاو نەهاوردێەسەی؟

وەتیان: هەزار لیرەی قەرد ها لە ناو رێیا!

رەزا پارێزەر وە دو چەپۆکێگ دا مل سەر خوەیا و وە دەنگ کزێگەو وەت: لە هەڵبژاردنەگە پیرۆز ناویم.

بەندەی خودا، وە جۆرێک لاڵکیاوە دڵ ئایەم کردە کونجی کوتیاگ.

جارێگتر سەرۆک گشتی حزبەگەی فریا کەفت. هەمرای یەی پای لە ناو ماشینەگە نەنابڕ ئەوخوار وتارەگەیێ خوەی پێشکەش کرد. مەردمەگە لە شوون خوەیان واقیان پەڕی.

جارێ وەرجە ئەوەی ک دەس بکەیدە قسە کردن، خەڵکەگە دەسکردنە گریان، وە ماز یەک هاتە قسەکردن، گشتێیان وە دەنگ بەرزەو هیرک هیرک خەنیان. ئەوە وتارە!... شەکەر لە کەلامێ واریێ.

- هاووڵاتیەیل هەنین!

لە شوون من یەکێگ هاتێیەسە لاتان و قەوڵ هەزار لیرە قەرد بانکی دایەسە پێتان. من قەوڵ دو هەزار لیرە دەسقەرد بانکی دەمە هەر بنەماڵەیگ.

هەر ئەو رۆژە هاتیمەو داڵتەی حزبە دەسڵاتدارەگە. هەر کەسێگ سەرلەنوو ناونوسی کرد و هەزاران کەس داڕشیانە ئەو ناوە.

رەزا پارێزەر وەت:

- دیارە ئێ جارە لە هەڵوژاردنەگە پیرۆز بۆمن.

نەک هەر رەزا بەڵکو فرە کەس ترەک لە سەر ئێ باوەڕە بۆن کە لە هەڵوژاردنەگە پیرۆز بوون.

جارێ ترەک دەس کریا وە سەندن و فرۆشتن بێهەد و هساو.

- کورە هەم لەینووا چ خەوەرە؟ ئێ بەزم و رەزمتانە چەس؟

وەتیان:

- هەزار لێرەی حزبەگەی تر خواردیم و تەمام بی، ئیسە گەی[1] دەسخوەشانەگەی ئیوەیمن بخوەیمەی.

- ئەی هاوار لە ئەقڵ و فام خەڵک شارەکەگەمان! هێمانێ پارەگە نەنانەسە گیرفان. کردنەی ئەوکار!

جارێ ترەک سەرۆک حزبەکەی تر پەیا بی:

- وە دو هەزار لێرە کڵاو نانەسە سەرتان. ئیمە نەک ئرِا هەر بنەماڵەیگ، بەڵکو ئرِا هەر کەسێگ دو هەزار لێرە دەیمن.

کابرا هەمرای وتارەگەی ئەوپەرتخ نەوردبۆ، مەردم کیشانە قولا و لە لای حزبەگەیان ناونۆسی کردن.

منیش قەوڵ دام بەمەو داڵتەی حزەگەی تر. ئەو حزبە دو هەزار لێرە دەسخوەشانە دەێت، هەر کەسێگ بەڵگەی مارەبڕانە و دەفتەر

---

[1] - geŷ نۆرە، نەوبەت.

نفوس تێرێ و وە مەیلان دڵ خوەی ناو خەیاڵییێگ نوسێ... لە وەختێگا پرسیار لە یەکێگیان کردم ئڕا چە لەیوا کەید؟

وەتیاد: وڵات نیاز وە رۆڵە دێرێ.

سەرۆک گشتی حزبەگەی ئیمە سەر و کەلەی دیار دا. کار خاسێگ کرد هات، لە ئیلا یەی دەنک ئەندام ئڕامان نەما.

مامۆستا لەپاش وتار گەرم و گوڕەگەی وەت:

- هاووڵاتیەیل خوەشەویست! حزبەگەی ترەک قەوڵ دو هەزار لیرە دایەسە پێتان... ئیمە دو هەزار ترەک لێرە دەیمن و نەفەبانیش لە کەسێگ ناسێنیمن.

مەردمەگە جارێگ ترەک هاتنەو ئڕا لای حزبەگەی ئیمە و دانەو داڵتەمان.

وەتم: بکەنە رێ خودا کاکە رەزا هەڵبژاردن فرەیگ نەمایە، ئەگەر وەی زق سەرۆک حزبەگەی تر هات، چە بکەیمن؟

قسەگەم وە راس دەرچێ، سەرۆک حزبەگەی تر داوڵێ دیار دا و هات.

- هاووڵاتیەیل هەنین!... جا چەوپۆشی کردن لە قەرد چەس. ئیمە هیچ جۆرە نەفێگ وەرناگریم و لە تەمام قەردەیل کۆنەیش چەوپۆشی کەیمن.

کابرا قسەگەی کرد و چێ، جۆر ئەوەی ک چوو بکەیتە لانەی زەردەواڵەیا، لە شوون خوەی هڵهڵە و زەمزەمەی خستەڕییا.

- کاکە رەزا نووڕستی چە وە سەرمان هات؟

رەزا پارێزەر لە پاشخوانا وەت: ئاگر چێ لە سەر و ماڵمان، مرادئاغا، کەس لە داڵتەی حزبەگەی ئیمە نەما و گشتیان چین ئڕا لای ئەو یارووەگان!

- کورە خودا گەورەس، با خوەمانیش بچیم!

- سەور کە، نامە نوسامە ئڕا سەرۆک گشتی، بزانم لە شوون ئەوەی ک قەردەگان نەسێنێدەو، چ قەوڵ ترەک دەێت.

- چشتێگ وە هەڵبژاردن نەمایە، هڵهڵەیش[١] مەتۆ[٢] کریایە. بکە رێ خودا لە کوڕ هاوماڵ مایمنە جێیەو، سەد کەسیش وەل حزبەگەی ئیمەیا نەمایە، ئەو حزبەگەیتر، سەرجەم ئەندامەگانێ رەسینە هەژدە هەزار کەس.

- باشە کاکە رەزا لە شارەک ئیمە ئەوقەرە مەردم دەنگ نەیان، ئێ هەمگە مەردمە لە کوورەوە هاتنە؟

- مەسەلەی قەرد بانکییە... هەر کەسێگ خوەی وە دو کەس نوساس.

- ئەوانەی ک ماف دەنگدان دێرن سەرجەم چەن کەسن؟

- دوانزە هەزار.

- کاکە رەزا خودا وە دیار سەردەو بوو، من دەمەو داڵتەی ئەو حزبەگە.

---

١ - hiĺhiĺ تەبلیقات.

٢ - meto قەیەخە، قەدەخەن.

ئاخرەگەی منیش، لە ئەورە ناو خوەم نۆسام.

مرادئاغا داوای قاوەیگ ترەک کرد و پای راسێ لە بان پای چەپێ دانا و وەت: ئیسە تو بۆشە پێم، حزبێگ خاوەن هەژدە هەزار لایەنگر و ئەندام بوو و حزبەگەی ترەک وە هەر هاڵ هەزار کەس لە دەوروەرێ بوو، وە رای جنابت کامیان سەرکەفێ و پیرۆز بوو؟

- تو خودا مراد ئاغا ئەیەیشە پرسیارە لە من کەی؟

- مەسەڵەگە جۆر رۆژ رۆشنە ئەوەی ک خاوەن هەژدە هەزار لایەنگرە پیرۆز بوو.

نە برارزا نەزانستیتەی!... نەیایدە ناو خاڵ... ئەو حزبە ک من پشت کردمەوپێ هەر ئەوە پیرۆز بوو... من خوەم دەنگ دامە ئەو حزبەگە بەڵام دەنگ نەیامە حزبە تازەگە.

-چۆن؟

- کاکە کەس سەر لە کار ئیمە دەرناکەێ... یەکێگ دو هەزار دەێد و مەردمەگە چرن ئرا لای خوەیان، ئەوەی تر سێ هەزار دەێد مەردمەگە وە کۆمەڵ دەنەو دالْتەی. بەڵام گۆش وەی سات و سەودا مەیە، هەر وەخت وادەی هەڵبژاردن هات هەر کەسێگ راوێژ خوەی کەێد.

وەتم: خاسە، بۆشە پێم بزانم ئرا چە لەیواسە؟

- مەسەڵەی پارە و بەیاوبەس ناو خوەیانە؟

– بەڵی مەسەڵەی پارە و قەوڵ و قەرارە بەڵام هەنای باس هاتە سەر دەنگدان، مەردمەگە لە یەکم رۆژا کام حزب هەڵۆژاننە هەر دەنگ دەنە ئەوە.

– هەر وەی بوونەوە توانم بۆشم ئەنجام کار رۆشن نییە. هەرکەس هات وەت: دەنگ دەمە پێت باوەڕە مەکە.

وەختایگ کەوشەگانێ کردەو پا، ئەو دەمە دیار بوو خەر لە کوورە کەفتێیە و کونە لە کوورە دڕپیاس!

برارزا! قاوەی ترەک ناخوەی؟

فیل حەمدی چۆن دەسگیر کریا؟[1]

لە بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش ئەستەمبوڵەوە، ئێ پەیامە ئڕا بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش شارەیل تر کل کریا:

"ئمرێ سی و پەنج ساڵە، باڵا بەرزە، وەزنی ٢٠٠ کیلوە، سێ دەنک لە دگانیەیلێ کەفتێیە، یەکێگ لە کاکیلەکانێ پڕەو کریایە، کاکیلەێ لای چەپیشێ تاقم تەڵاس، یەێ کراس بوور خەتخەتی ها لە وەرێیا. سەرێ تا ئەنازەیگ تاسە، دەموچەوێ هەوڵەقە، چەوەیلێ کەژاڵە، ناوێ فیل "حەمید"یە، کارنامەی ژیانێ پڕە لە تاوان، سێ شەو و سێ رۆژ دو پولیس گەی وە گەی کیشکێ کیشانە، بەڵام دەس ئاخر خەوێیان بردێەسەو ئەویش لە دەرپەت ئیستفادە کردێیە و دەرچێیە.

---

[1] - لە ناو ئێ چیرۆکە لە پێشگر رابردوو و رانەبردوو (د/d) بەردەوام کەڵک وەرگریایە؛ ئێ پێشگرە لە کرمانجی بانێن هەس و لە کرمانجی خوارێنیش لە بێجار و زۆرم ناوچەگان ئیلام و هەرلەیوا بەشێگ لە کوردەیل بەغدا بێژە دبوو.

وە پای تاقیکارییێگ ک وە سەرئەنجام رەسانیمنە، فیل حەمدی خوەیٚ تەقانێیەسە یەکێگ لە وڵایەتەیل ئیوەیا. داوا لە لیتان دکەم لە زۆترین وەخت دەسوەسەریٚ بکەن و گەرد پۆلیسا کلیٚ بکەن ئەڕا بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش ئەستەمبۆڵ. تکرا[١] کەم لە یەکمین دەرپەت ئیٚ کارە ئەنجام بدەن. وەگەرد پەیامەگە یەیٚ وێنەی فوتۆگرافی فیل حەمدی ئڕاتان کل دکەیمن"

□□□

لە یەکێگ لە وڵاتەگان، دو پۆلیس لە ویستگەی[٢] قەتار لەپسای گەرد یەکا قسە دکەن:

- ڕەمەزان برام، ئەو پیاگە ک لەپسای شەربەت دخوەیٚ، ئەین و بەین و کوتومت ئەو فیل دکەیٚ.

- تو ئۆشی خوەیە؟

- وێنەگەی لە گیرفانت دەربار با ئیسفای[٣] بگریم!

وێنەیگ لە گیرفانیٚ دەرتێریٚ و نیشان هەڤالەگەی[٤] ددەیٚ.

- ڕەمەزان ئەیە خوەیٚ نییە، ئەیە وێنەی خوەتە!

- ئەو وێنە لە جەژنێگ گرتمەسەی، چۆنە جوانە!

- خاسە، وەلیٚ خەنینەگەت ناشرینە! وێنەی فیل حەمدی بۆنەو!

---

[١] - tikra تکا، خواهێش.

[٢] - wîstge جێگەیٚ ک قەتار لەورە وسیٚ (اایستگاە).

[٣] - îsifa ئاوڕ، تماشا.

[٤] - heval هاوەل، هاوگەرد، ڕەفیق.

ڕەمەزان دەس کەێتە گیرفانا و وێنەیگتر دەرتێرێ و ئۆشێ:

- ئەیە وێنەی کوڕەگەمە، یادگاری سەربازییە.

- ئەرێ ئەیە کییە مەحموود؟

- ئەیە ئۆشی؟ هێنە... کورە ئیسە لە سەر زوانم بی... عەلی دۆکەڵیی قاچاخچی هەشیش.

- ئەیەیشە مۆشەگەی مێوانخانەی سوبحیە. وێنەگان لکیابۆنە یەکەوە. وێنەی فیل حەمدی پەیا بکە رەمەزان!

مەحموود و رەمەزان خەریک جیا کردنەوەی وێنەکان بۆن و مینەی وێنەگەی فیل حەمدی دکردن.

- مەحموود زۆکە یارو شەربەتەگەی خوارد و ها لە تەش و تاو ک لەورە بچوو.

- تو بنووڕە پێوە چۆن تماشای دەور وەر خوەی کەێ.

دیمەوەی، ئەیە وێنەگەیە هەر ئەوخوەی کەێ.

چین وەرەو لای کابراگە.

- کاکە بووسیە!

تماشای کابراگە دکەن و سەرنج ددەنە وێنەگەی:

- خاس بووسیە بزانم.

- ئاخ لە دەس رەمەزان خو وێنەگە لە ئەو ناچووت.

- مەحموود با وەل خوەمانا بوەیمەی ئڕا پۆلیسخانە، تا گرووبان بۆنێتەی.

- کابرا! بکەفەو نوامان!

□□□

له ناوڕووێگ تر دو پۆلیس له ناو بازاڕا وه بان جادەگانا هانه هاموشۆ و گل دخوەن.

- کاکه شوکری، خەجاڵەتییه ئڕا ئیمه له شەوەکیەو هەتا ئێواره هەر گل خوەیمن، ئێ فیل حەمدیه دەسگیر نەکردیم.

- تو بنوورە ئێ کابراوه هەر ویشێ خوەیه؟

له کابراگه نزیکەو بۆن.

- برا گیان! ناو تو چەس؟

- مستەفا.

پۆلیسەگان له بن گۆش یەکتریا فچ فاچ دکەن:

- ویشێ مستەفا..

- ئەی خوو ناویشێ حەمدی، هەتمەن ناو خوەی ئاڵشتی ئۆشێ.

- ئەو تواێ وه گشت ئەقڵ خوەیەو کڵاو بنەێته سەر ئیمەیا!

- بفەرما بکەفەو نوامان!

□□□

له ناوڕووێگتر دو پۆلیس له چایخانەیگ دانیشتنه و گەرد یەکا قسه دکەن:

- دۆەکه من وه دەسەیل خوەم سێ دانه فیل حەمدی دەسگیر کردم، گورۆبان هەر ناشوکر بی.

- ئەی گورۆبان ئیمەیچه، هەر دۆزەمەس.

– هشش...! وە سەر خوەت! دەنگ بەرزەو مەکە. تو بنوورە ئەو کابراوە ک خەریکە چای خوەی، هەر ویشێ خوەیە. بەڵام لە پەیامەگە نۆسریاس کابراگە چاخە، ئەیە فرە لەڕە و هەر ویشێ گومەیلێ سوقانە!

– هەتمەن لەڕ و لاواز بییە... خەیاڵ کەید چە مەگەر قاچاخچیەتی کار ئاسانێگە؟

– راسە... بەڵام ئەیە رەشتاڵەس، فیل حەمدی گەنم رەنگە!

ئەوقەرە چێیەسە قەی کەژ و کەمەرا بیەسە پەلاس سییە.

– راس ویشی... بەڵام ئێ کابرا قژێ سیەس، ئەگەر لە هۆرت بوو لە پەیامەگە نۆسریاس فیل حەمدی سەرێ تاسە.

– کاکە ئەوە کار زامەتێگ نییە، کابرا کڵاوگیسی ناسەوسەر ئڕا ئەوەی ک کەس گومانە پێ نەکەێ.

– ئۆشی چە، دەسگیری کەیم؟

چین وەرەولای کابراگە:

– ناوت چەس؟

– حەمدی..

پۆلیسەگان نوورنە یەکتران و خەنن.

– بکەفەو نوامان.

– ئڕا چە؟ مەگەر چە قومیاگە؟!

– فرە لە سەرێ مەچۆ! لە پۆلیسخانە چشتێگ رەسیدەو!

□□□

لە ناوڕووێگ تر دو پۆلیس، کابرایگ لە دەور وەر شار دەسگیر دکەن.

- دەمت داچەقن!

- هیچە ناو دەمم نییە.

- ئەگەر راس کەیت دەمت واز کە.

کابرگە دەمێ داچەقان، هەردگ پۆلیسەگە ئیسفای ناو دەمێ دگرن. یەکێگیان وە رەفیقەگەی ئوشێ:

- تماشای نۆسراوەگە بکە بزان چەن دگانێ کەفتێیە؟

پۆلیس نۆسراوەگە دخوەنێدەو!

- سێ دگانێ کەفتێیە، یەکێگ لە کاکیلەگانێ پڕەو کریاس و کاکیلەی لای چەپیشێ تاقم تەڵاس.

پۆلیس دگانەیل کابراگە ژمارێت:

- یەک، دو، سێ، چوار- خوەت مەجۆلنەو سەر لە لیم شێوانی- یەک، دو سێ، چوار، پەنج، بیست و چوار... بیست و چوار دگان ها دەمێ.

بیست و چوار دەنکە؟ ئەی چەن دگانێ کەمن؟ کابرا تو چەن دگانت کەفتێیە؟ نازانی؟

- هەشت دگان..

- خوەی کیشاگەسەیان، ئڕا ئەوەی ک ئاشکرا نەوێ.

– دگانەیل من دەسکرد و دەرەکیین، تاقمن. من هیچ دگان لە ناو دەمم نەمایە، تەنانەت چوار دەنک لە دگانەیلم لە وەخت جەوز خوادن شکیانە.

– بزان لە نۆسراوەگە باس لە دگان تاقم کریاس؟

– نەوەلا، باس دگان تاقم لە ناوێ نەکریاس. کورە ئەیە هەر خوەیە، مەگەر ئەوە نییە کاکیلەی خوارێنێ تاقم تەلآس؟

– کاکە زامەت بکیش وەلمانا بەو!

– ئڕا کوورە؟

– ئڕا پۆلیسخانە!

□□□

سەدان پەیام لە بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش ولآتەگان دەور وەر کل کریانە ئڕا بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش ئەستەمبۆڵ.

"پەیام ژمارەی فلآن"

"لە سنوور ولآتەگەمان بیست و دو فیل حەمدی دەسگیر کردیمنە چواردەیان جلوبەرگ بوور رەنگ خەتخەتی ها لە وەریان و کاکیلەیانیش تاقم تەلآس. تکرا کەم سەرهەساومان بکەن فیل حەمدی تر بگریم یان هەر ئەوانە بەسن؟"

□□□

"ئەیە پاشخوان فلآنە پەیامە"

"لە سنوور ولآتەگەمان لە بەین ١٨٠ تا ٢٢٠ کیلو یەی هەمگە فیل حەمدی دەسگیر کریانە و هەر شوونێگ گوماناوی بۆ، وشکانیمەی و

وەی زۆ تەمام ئەو کەسەیلە ک دەسگیر کریانە گشتیان هەنیریم ئڕا لاتان"

جۆ وەتنە، بڕێکیش دەرچێنە، بەڵام ئیمە فرە وە هۆردەنووڕیوە ئەو کەسەیلە خەیمنە ژێر چاودێری و وەی زۆ ئەوانیش باڵبەس دکەیم و کلیان دکەیمن ئڕا لاتان.

وەل ڕێز و هورمەتا"

لە بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش ئەستەمبۆڵەوە ئۆ پەیامە کل کریا ئڕا تەمام ناوچەگان:

"وەی بوونەوە ک دی جۆ نەمایە، جارێ ئەو فیل حەمدیەیلە ک دەسگیریان کردینە بەسن. تا پەیامێ ترەک کل دکرێ؛ داوا لە لیتان دکەیمن کەس رەوانەی لای ئیمە مەکەن"

تەفرەنج: لە وەختێگا ئۆ پەیامە کل کریا ئڕا ناوچەگان، فیل حەمدیەیل فەراری، فرە وەخت بۆ دەسگیر کریابۆ!

Nasnamey pirtûk

mijar: ***wergêran kurte çîrûkeyli tirkî we ser ziwani kurdî***
Naw pirtûk: ***meger le wiĺati xwetan xer niye ?***
wergêran: ***saro xusrewî***
wêraşter :***s. jiyar cehanferd***
Hejmar: ١٠٠٠
çapi yekim: ٢٧١٣ ***kurdî***

ê pirtûke le ser erki çapemenî malperi jiyarkurd hatiyese çap kirdin

meger le wiĺati xwetan xer niye?

wergêrani kurte çîrûkeyli tirkî we ser ziwani kurdî

wergêran:
saro xusrewî

۲۰۱۳ zayînî